

DIANA MÍČKOVÁ & DOROTEA WOLLNEROVÁ
POSLYŠ VYPRÁVĚNÍ Z ČASŮ TVÝCH OTCŮ
Příběhy ze starého Egypta

Academia
Praha 2019

O SINUHETOVĚ

*„Má matka Kipa mne pojmenovala Sinuhet – podle jedné pohádky –
neboť pohádky milovala, a myslila, že i já jsem k ní přišel proto,
abych unikl nebezpečstvím jako kdysi prý Sinuhet, jenž, zaslechnuv
nedopatřením ve stanu faraónově hrozné tajemství, uprchl a prožil
pak mnohá léta v cizích zemích a měl mnohá dobrodružství.“*

Mika Waltari, *Egypt'an Sinuhet*

Papyry a ostraka

Sinuhet není slavným literárním hrdinou jen dnes, díky románu Miky Waltariho, ale byl jím už ve starověku, jak o tom svědčí množství dochovaných verzí tohoto příběhu. Většina z nich, více nebo méně fragmentárních, se datuje do ramessovské doby, tedy zhruba sedm století po vzniku originálu tohoto díla, a odpovídá školním kopiím (Le Guilloux 2002: 5). R. Koch ve své synoptické edici (1990) vyjmenovává celkem šest papyrů a dvacet šest ostrak, datovaných většinou do 19. a 20. dynastie.

Nejdůležitější jsou dva papyry ze Střední říše. Papyrus Berlin 3022 (zkráceně označován jako papyrus B), se objevil ve sbírce G. d'Athanasiho, prodané v Londýně v červnu 1843. A. H. Gardiner (1879 –1963) ho datoval do 13. dynastie na základě paleografických kritérií (Gardiner 1910). Druhým zásadním dokumentem je verso papyru Berlin 10499 (zkráceně označován jako papyrus R), objeveného v Thébách roku 1896 J. E. Quibellem v anonymní hrobce nacházející se pod sklady v Ramesseu (viz historie papyru popsána v kapitole o povídce O výmluvném rolníkovi, Quibel – Paget – Pirie 1898: 3). Gardiner datuje vznik papyru do konce 12. dynastie. Také se domnívá, že oba tyto rukopisy jsou ve skutečnosti ko-

Obr. 28 Novověké ostrakon z muzea Ashmolean v Oxfordu s příběhem o Sinuhetovi
(© Ashmolean Museum, University of Oxford)

Obr. 29 Papyrus Berlin 3022 s příběhem o Sinuhetovi

(*bpk / Ägyptisches Museum und Papyrussammlung,
SMB / Karin März*)

piemi ještě staršího originálu, datovaného někdy do počátku 12. dynastie, tedy blízko době, kdy se příběh o Sinuhetovi odehrává. Někteří badatelé zasazují redakci tohoto díla do doby ještě dřívější, G. Posener (1956: 102) do posledních deseti let vlády Senusreta I., C. Obsomer (1999: 207–208) dokonce do 10.–17. roku z celkem zhruba pětáctyřicetileté vlády stejného faraona.

Náš překlad vychází z největšího novoříšského ostraka, označovaného jako AOS, které je uloženo v Ashmolean Museum v Oxfordu a měří 88,5 cm na výšku a 31,5 cm na šířku. Jeho přesné nálezové okolnosti nejsou bohužel známy, nicméně je velmi pravděpodobné, že pochází z Dér el-Medíny. Spodní polovina tohoto ostraka byla rozbita na několik kusů a sestavena dohromady obchodníkem, od něhož byla zakoupena. Roku 1940 byla vystavena v Ashmolean Museum Alanem Gardinerem. Nedlouho poté profesor Jaroslav Černý (1898–1970) v Egyptě rozpoznal druhou, horní polovinu tohoto ostraka, a za Gardinerovy podpory ji zakoupil pro muzeum, kam kvůli válečným peripetiím dorazila v roce 1945 (Barns 1952: preface).

V textu označujeme jen recto a verso tohoto ostraka. Tam, kde jsou na ostraku nejasná místa, doplňujeme tutéž pasáž z jiných verzí v kurzívě, nejčastěji jde o papyrus B (v jiném případě vždy v poznámce pod čarou uvádíme, o jakou verzi jde). Stejně tak doplňujeme pasáže, které v ostraku vůbec nejsou, ale v jiných verzích ano.

Egypt'an Sinuhet – historický román starých Egypt'anů

Jméno Sinuhet je proslavené především díky již zmiňovanému Waltariho románu. Waltari sám se původním egyptským vyprávěním inspiroval a jeho hrdina má v některých ohledech podobný osud jako jeho jmenovec, přestože románový děj je zasazen do období 18. dynastie, tedy o několik staletí později než staroegyptský příběh.

Jak již bylo popsáno v úvodu, příběh O Sinuhetovi se od ostatních textů, předkládaných v této knize, značně odlišuje, a to jak svým obsahem, tak svou strukturou a formou. Zdá se, že tento příběh je více „literární“ a rozhodně má výraznější charakter psaného textu, určeného také ke čtení a opisování než texty předchozí. Na rozdíl od dříve zmiňovaných textů, které mají spíše podobu folklorních vyprávění, Sinuhetův příběh působí skoro jako skutečný historický román ze starověkého Egypta.

Ústy samotného Sinuheta je zde popisován jeho útek do asijských zemí poté, co se dozví o smrti faraona, jeho dobrodružství mezi Asijsci a jeho následný návrat do Egypta. Příběh je vyprávěn v první osobě a je podán jako autobiografie, přičemž jeho struktura v úvodu skutečně odpovídá doloženým autobiografiím hodnostářů Střední říše (přestože text „Sinuheta“ je samozřejmě mnohem delší než skutečné autobiografie).

Staroegyptské autobiografie byly jakýmsi idealizovanými životopisy, které si významní hodnostáři nechávali zapsat do svých hrobek, aby se pamatovalo na jejich jména, a také aby vyzdvihli, co za svého života dokázali, jak sloužili svému panovníkovi a byli jím odměněni. Úplně stejně jako Sinuhetovo vyprávění, i skutečné autobiografie začínají jménem a seznamy titulů dotyčné osoby, načež často následuje výrok „XY praví“, a pak začíná vlastní text životopisu. Právě tak je uveden text o Sinuhetovi (více viz Burkard – Tissen 2012: 126 spolu s další literaturou). Na první pohled by to tedy mohlo vypadat, že jde o příběh podložený skutečnými událostmi. Bohužel, archeologicky ani textově nemáme jistě doloženou historickou osobu, která by literár-

nímu Sinuhetovi odpovídala, a to ani za dob 12. dynastie, v níž se příběh odehrává, ani dříve nebo později. Skutečný Egyptan by také do své autobiografie pravděpodobně nikdy nezahrnul vyprávění o tom, jak zbaběle utekl a lhal o faraonově skonu. Některé prvky příběhu jsou ale překvapivě realistické – např. dopisy panovníka, jejichž „kopie“ Sinuhet na konci příběhu zmiňuje – případy, kdy si královští úředníci nechali do své hrobky opsat kopie listů od panovníka, které pro ně měly zvláštní význam, jsou skutečně doložené (např. hrobka hodnostáře Harchufa z Asuánu z období konce Staré říše obsahuje kopii listu panovníka Pepiho II.).

Sinuhetův příběh začíná na přelomu vlády Amenemheta I. (cca 1994 až 1964 př. n. l.) a Senusreta I. (1964–1919 př. n. l.). Navzdory fiktivnosti celé povídky její historický a politický kontext velmi dobře odpovídá situaci v Egyptě a zvláště na Předním východě, jak o ní vypovídají archeologické doklady (Bárta 1999).

Amenemhet I. byl prvním panovníkem 12. dynastie, která je považována za vrcholné období Střední říše, nicméně osobnost tohoto panovníka stále obklopuje mnoho otazníků. Není dokonce ani zcela jasné, jak se dostal k moci, jelikož historie konce předchozí dynastie je značně problematická.

Abychom lépe prozkoumali pozadí vlády Amenemheta I., musíme se vrátit k poslednímu panovníkovi dynastie předchozí, Mentuhotepovi IV. (asi 2001–1994 př. n. l.). O jeho vládě máme velice málo informací. Jeho jméno je doloženo pouze z několika nápisů v lomech v oblasti Hatnúbu a Ajn Sochny, stejně tak jako z oblasti Wádí Hamamát, údolí vedoucího napříč Východní pouští směrem k Rudému moři, kde je v nápisech doloženo datum druhého roku vlády tohoto krále. Poslední nápis je obzvláště zajímavý, neboť je v něm zaznamenáno, že v čele výpravy na toto místo stál panovníkův vezír Amenemhet, a zmiňují se zde dva podivuhodné úkazy, a to že na kameni vybraném pro víko králova sarkofágu porodila gazela mládě, a za druhé, že výpravu zastihla bouře a liják, po kterém našli velkou studnu (Bard – Schubert 1999: 1064). To, že vezír Amenemhet zde zmiňuje pozoruhodné události a úspěch výpravy, již vedl, zřejmě nebude náhoda,

neboť se pravděpodobně nejedná o nikoho jiného než o pozdějšího Amenemheta I., jenž si mohl již za vlády svého předchůdce budovat mocenské postavení.

Události konce vlády Mentuhotepa IV. nejsou jasné, zdá se, že v zemi možná mohlo vypuknout několik rebelií, existují dokonce teorie, že se tento panovník trůnu zmocnil neoprávněně a nebyl vůbec královského původu (Shaw 2010: 172). Následně nastoupil na trůn Amenemhet I. Sehetepibre. Amenemhet se již od počátku vlády vymezoval vůči svým předchůdcům, a to například tím, že nechal vybudovat nové hlavní město, které symbolicky představovalo počátek nové éry. Město se nacházelo ve fajjúmské oáze poblíž dnešního Lištu a panovník je pojmenoval Amenemhet-Ičtauej, což v překladu znamená „Amenemhet se zmocnil Obou zemí“, což jasně naznačuje konflikty před počátkem jeho vlády (více k tomuto toponymu viz např. Lorand 2016). Nepokoje z počátku jeho panování jsou historicky doloženou skutečností, dokumentovanou např. na několika graffitech z Hatnúbu, kde se zmiňuje mj. „strach ze sídelního místa“. Během své vlády Amenemhet I. stavěl chrámy po celé zemi a uspořádal několik výprav proti Asii, Núbijcům i Libyjcům. Poslední z těchto výprav se odehrála ve třicátém a posledním roce jeho vlády, a v jejím čele stál následník trůnu Senusret, pozdější faraon Senusret I., který byl od dvacátého roku Amenemhetovy vlády spoluvládcem svého otce (více viz např. Grajetzki 2006).

Příběh o Sinuhetovi není jediným literárním dílem, které se odehrává za doby tohoto panovníka. Počátek jeho vlády zmiňuje tzv. Nefertiho (či Nefertejovo) proroctví, zjevně oslavný a propagandistický literární text, jehož děj je situován do doby vlády faraona Snofrua. Tento panovník si nechá předvolat kněze předčitatele bohyně Bastet, jménem Neferti, který jej má zabavit svými moudrými výroky. Neferti následně začne vyprávět o daleké budoucnosti, popisuje chaos a útoky nepřátel, které v budoucnu postihnou Egypt, a následně hovoří o příchodu nového faraona, Ameniho (jde zjevně o zkratku jména Amenemhet), který bude pocházet z jihu, tedy Horního Egypta, a ač bude nekrálovského původu (podle textu Nefertiho proroctví jeho matka pocházela z nejjihnějšího egyptského nomu, nebo dokonce z Núbie), na-

stolí v zemi opět pořádek a Egypt bude za jeho vlády vzkvétat: „*Bude však král, který přijde z jihu, jehož jméno bude Ameni, ospravedlněný. Bude to syn ženy z Núbie, jenž se narodí ve středu Hierakonpole.*³⁹² *Zmocní se Bílé (koruny) a pozvedne Červenou (korunu), sjednotí Obě mocné* (tj. koruny a/nebo ochranné bohyně Egypta) *a učiní Oba pány* (tj. Hora a Sutecha) *spokojenými podle jejich přání*“ (Nefertiho proroctví, XIIIa–XIII f). Následně text popisuje, jak Amenemhet porazí všechny své nepřátele, vybuduje Vládcovy zdi (viz pozn. 439) a ustanoví v celé zemi mír. Přestože je celý text psán jako proroctví, vidíme, podobně jako u papyru Westcar, že Amenemhet je zde označen jako „ospravedlněný“, přestože příběh je situován do doby dávno před jeho narozením, neboť pro Egyptany bylo prakticky nemyslitelné za jméno skutečně zemřelého panovníka tento přívlastek nenapsat.

Druhý důležitý literární text je, podobně jako Sinuhet, situován již do doby vlády Senusreta I., a jde o tzv. *Naučení Amenemheta Senusretovi/synovi*. Tento text je koncipován jako Amenemhetova promluva ze záhrobí, v níž radí svému nástupci, jak správně a moudře vládnout. Stejně tak jako v Sinuhetově příběhu se zde zmiňuje, že Amenemhet byl ve třicátém roce své vlády zavražděn při palácovém převratu, celá situace je zde fiktivně popisována panovníkovými ústy: „*Bylo to po večeři, nastala noc a dosáhl jsem hodiny dobrého srdce,*³⁹³ *ležel jsem (ve své) posteli, (neboť) jsem byl unavený. Když mé srdce začalo upadat do spánku, zbraně (určené) k mé ochraně se obrátily proti mně. Jednal jsem jako had v poušti. Probudil jsem se, abych bojoval, sebral jsem se a zjistil jsem, že jde o boj tváří v tvář stráží. Kdybych si pospíšil a měl po ruce zbraně, obrátil bych zbabělce na útěk s kopím v ruce, avšak v noci není nikdo statečný a nikdo nebojuje sám, odvážný*³⁹⁴

³⁹² Hierakonpolis, egyptsky Nechen, dnešní Kóm el-Ahmar, asi 100 km na sever od Elephantiny. Lokalita byla významným městem a kultovním centrem už od nejstarších dob egyptských dějin.

³⁹³ Tzn. „odpočíval jsem, byl jsem v klidu, nic mne netrápilo“.

³⁹⁴ Dosl. „silný“.

³⁹⁵ Dosl. „tažení“, „vlečení“, příp. také „natahování šípu“ nebo „hoření“. Není jasné, zdali se toto slovo běžně používalo pro převrat či rebelii, ale z kontextu je zřejmé, že zde musí mít takovýto význam.

čin se nemůže stát, když (člověk o ničem) neví. Hle, nastal převrat³⁹⁵ a nevěděl jsem o tom, a rada se nedoslechla o tom, že jsem pro tebe ustanovil (nástupnictví), protože jsem nebyl usazen s tebou.³⁹⁶ Kéž bych byl (předtím) ustanovil tvé záležitosti, vždyť jsem na to nebyl připraven a nevěděl jsem o tom, mému srdci nebyla přinesena (zpráva)³⁹⁷ o lhostejnosti mých služebníků.“ (Amenemhetovo naučení, VIa–VIIIe)

Jak je vidět, podobně jako příběh Sinuhetův i tento text mluví o tom, že Amenemhet I. byl zavražděn při nějakém palácovém spiknutí, z historických dokladů však není jasné, co se přesně stalo a zda k něčemu podobnému vůbec došlo. Vzhledem k rušným událostem na počátku Amenemhetovy vlády, jeho nekrálovskému původu a způsobu, jakým se zřejmě dostal na trůn, není nemožné, ba je dokonce pravděpodobné, že mezi vysokými úředníky a kněžími musely existovat kruhy, které neměly nového panovníka příliš v lásce, někteří z nich přitom mohli mít napojení na původní 11. dynastii (například přes Amenemhetovu manželku, která mohla být nějak spřízněna s předchozími vládci, přestože historie není jasná, sňatková politika v takových situacích byla běžnou praxí). A právě na tomto místě příběhu, kdy je Amenemhet I. zavražděn, se na scénu dostává Sinuhet.

Sinuhet o sobě vypráví, že se účastnil Senusretova libyjského tažení, když zaslechl zvěsti o tom, že faraon Amenemhet byl v rezidenci zavražděn, a zatímco Senusret se se svou družinou vydal do hlavního města, Sinuhet prchl na východ ve strachu, že po panovníkově smrti nezůstane dlouho živ. Důvod jeho útěku není v příběhu přímo vysvětlen a stále zůstává předmětem rozsáhlých odborných diskusí. Když se Sinuhet na východě setkává s Amunenšim, vládcem horního Recenu,³⁹⁸

³⁹⁶ Podle tohoto textu nebyl Senusret v době Amenemhetovy smrti ustanoven za následníka trůnu, nicméně podle historických dokladů již od 20. roku Amenemhetovy vlády vystupoval Senusret I. jako jeho spoluvládce.

³⁹⁷ Toto místo je nejasné a různé verze textu uvádějí zcela odlišné psaní, význam však musí být ten, že panovník neočekával, že jeho vlastní služebníci mu nepomohou nebo se proti němu spiknou.

³⁹⁸ Oblast v Syropalestině. Může jít o kraj kolem řeky Bahr el-Litani v dnešním Libanonu (viz Bárta 1999: 35).

ten se jej ptá, zdali se něco přihodilo v rezidenci, na což Sinuhet odpovídá pouze tím, že faraon Amenemhet zemřel a není jasné, co se přesně přihodilo. Vzápětí však přiznává, že lže, a že poté, co se tu zprávu dozvěděl, v panice prchl, přestože jeho jméno nebylo v souvislosti se spiknutím zmiňováno. Většinou se má za to, že Sinuhet měl s převratem něco společného, byl do něj nějakým způsobem zapleten nebo o něm alespoň věděl. Pokud by byl ovšem na jedné straně se spiklenci, nedávalo by smysl, že by prchl ve chvíli, kdy se zdálo, že tato skupina zavraždila faraona a ovládla rezidenci. Jako pravděpodobnější se jeví kupříkladu možnost, že o spiknutí sice věděl, ale sám se do něj nezapojil, avšak ani jej neprozradil následníkovi trůnu či faraonovi, a ve chvíli, kdy byl Amenemhet zabit, se mu tak mohla situace jevit jako naprosto bezvýchodná. Vítězní spiklenci by se zajisté chtěli zbavit všech, kteří o převratu věděli, ale sami se jej neúčastnili. Pokud by se trůnu zmocnil Senusret, mohlo by být prozrazeno, že Sinuhet o celé věci věděl, a panovník by mu zajisté jen tak neprominul.³⁹⁹ Jelikož od Amenemhetova převratu uběhlo v popisované době přibližně třicet let, to, co se dělo v paláci a mezi šlechtou po takové události, bylo jistě ještě v relativně živé paměti. Vzhledem k tomu, že Sinuhet byl vysoce postavený dvořan a zjevně měl vazby přímo na královskou rodinu (viz např. Hays 2014: 34–35), je možné, že jeho rodina stála za Amenemhetem v době, kdy se chopil moci, a různá opatření a represe nového panovníka tak mohl Sinuhet znát z vyprávění nebo si je dokonce sám pamatovat. To by vysvětlovalo jeho naprostou paniku poté, co se osudnou zprávu dozvěděl, aniž by věděl, jak vše dopadne – sám Sinuhet v příběhu popisuje, že jednal bez uvážení a bez rozmyslu. Zajímavé je také podotknout, že Sinuheta za celou dobu jeho pobytu v Recenu

³⁹⁹ S podobným motivem se setkáváme v mnohem pozdějším démotickém textu, tzv. Anchšesonkově naučení, datovaném do pozdně ptolemaiiovské doby. Hlavní hrdina tohoto příběhu se, podobně jako Sinuhet, dozví o spiknutí proti faraonovi, a mlčí. Poté, co je převrat vyjádřen a spiklenci popraveni, Anchšesonk je za svou neloajalitu vůči panovníkovi držen ve vězení. Následně Anchšesonk požádá o psací náčiní a faraon mu nechá poslat pískařskou paletu, nikoliv však papyrus, a tak sepisuje své naučení na střepy z nádoby.

nikdo nehledá, přestože to byl zřejmě vysoce postavený dvořan a jak sám zmiňuje, o jeho „dovednostech“ bylo slyšet až za hranicemi Egypta. Následně se pak setkává s egyptskými posly, a na faraonově dvoře by se o něm tak zajisté někdo dozvěděl. Nabízí se tak také interpretace, že o Sinuhetově pobytu za hranicemi se u egyptského dvora dobře vědělo a mohlo tak jít o jakési více či méně dobrovolné vyhnanství (viz níže).

Významnou část textu tvoří hymnus na Senusreta I., který Sinuhet zmiňuje ve chvíli, kdy se jej Amunenši ptá na události v rezidenci. Hymny na panovníky jsou ve staroegyptské literatuře doložitelný žánr, například na dalšího z panovníků 12. dynastie, Senusreta III. (cca 1872 až 1854 př. n. l.), je jich doloženo hned několik (viz např. Flammini – Gestoso 2003: 26–30; Derchain 1987: 21–29).

Poté, co je Sinuhet přijat Amunenšim, postupně se stane součástí jeho kmene, kde se dostane na přední místo a dokonce se ožení s jeho dcerou. Následně stráví v zemi Asijců mnoho let. Z té doby se však blíže dozvídáme pouze o jedné epizodě, a to o porážce válečníka z Recenu, který Sinuheta vyzve na souboj. V textu se do detailu popisuje jak výzva k souboji, tak Sinuhetova počáteční nechuť k takovému počínání, nakonec je zde však barvitě vylíčeno, jak si hlavní hrdina celou noc připravuje zbraně a následně je popisován i samotný souboj. Na konci života pak Sinuhet zatouží navrátit se opět do Egypta, aby mohl být pohřben ve své zemi po egyptském způsobu, což se mu nakonec splní.

Čestný muž a šlechtic?

Sinuhet rozhodně není neohroženým kladným hrdinou, který se nepřízní osudu ocitne v cizích zemích a hrdinně překonává všechna nebezpečí, jak bychom možná čekali. Naopak, přestože je příběh podáván jeho ústy, Sinuhet často vystupuje nerozhodně, jedná zbrkle a bez rozmyslu a dokonce se chová jako zbabělec. To, že postavy staroegyptských narativních textů se nechovají právě jako hrdinové, není nic tak

neobvyklého, ovšem netypické je, že sám Sinuhet své počínání barvitě popisuje, vysvětluje, komentuje a zamýšlí se nad ním. Tento sebereflektivní komentář je významnou a vcelku rozsáhlou součástí celého vyprávění (Baines 1982: 39). Sinuhet velice často přiznává, že při svém jednání příliš nepřemýšlí a že má strach – slovo „strach“ či „obávat se“ je dokonce jedno z nejfrekventovanějších slov celého textu, objevuje se zde prakticky nejpočetněji po různých uvozovacích či pomocných slovesech jako „dělat“, „dávat“ nebo „říkat“ (Hays 2014: 24, 40).

Když se se Sinuhetem ovšem setkáváme v zemi Recenu, zdá se, že se jedná o úplně jiného člověka. Poté, co se stane vládcem jednoho z místních kmenů, získá si nemalý majetek a, jak bylo zmíněno výše, ožení se s Amunenšihou dcerou, podle textu se z něj stane obávaný válečník. Sinuhet zde popisuje svá mnohá léta v asijské zemi, dobu tak dlouhou, že jeho děti dospěly, dobu, kdy zastával významnou úlohu, přijímal posly ze vzdálených krajů, včetně Egypta, a dokonce popisuje i to, jak zabraňoval nepokojům a zasahoval proti spiklencům a nepřítelům asijských vládců. Následně je celá část textu věnována popisu Sinuhetových nájezdů na okolní země. Forma, kterou je zde příběh vyprávěn, se, podobně jako na začátku a na konci příběhu, opět nápadně podobá skutečným dobovým autobiografiím (Burkard – Thissen 2012: 129). Oproti jiným částem příběhu se zde hovoří dost všeobecně a Sinuhet je prezentován jako ideál mocného a zároveň moudrého a bezúhonného šlechtice, který se sice chová nemilosrdně k nepřítelům, ale laskavě ke svým lidem a přátelům. Dokonce je zde opět jakýmsi způsobem parafrázována negativní zpověď (viz pozn. 261), neboť Sinuhet se zde zmiňuje o tom, že dával vodu žíznivým, navracel zbloudilé na cestu a zachraňoval cestovatele z rukou cizinců. Tato dramatická změna Sinuhetova charakteru je tak možná do jisté míry pouze literárním prvkem, zvyšujícím dramatickост jednotlivých epizod příběhu (Hays 2014: 38; Baines 1982: 42).

Po epizodě s recenským bojovníkem se dostáváme do poslední části vyprávění, kdy je Sinuhet již stár a zatouží se navrátit do Egypta. Opět se zde objevuje vcelku dlouhá sebereflektivní pasáž, v níž Sinuhet přemítá, proč vlastně z Egypta uprchl, když měl bohatství, moc, přátele

na významných místech a vcelku mu vůbec nic nescházelo. Přeje si dožít svůj život v Egyptě a také zde být pohřben, neboť zemřít v cizí zemi a být pohřben jinak než po egyptském způsobu bylo pro Egyptana něco nepředstavitelného. Sinuhetovo vyprávění není ostatně jediným příběhem, v němž se s touto myšlenkou setkáme, vzpomeňme například na příběh O trosečnickovi, kde hadí vládce hlavnímu hrdinovi slibuje, že bude pohřben ve své zemi. Přeje si, aby k němu panovník byl milostivý a aby mohl opět sloužit u jeho dvora. Senusret je zpraven o tomto Sinuhetově přání a posílá mu dopis, kde jej vyzývá k návratu do Egypta. Z této epizody je patrné, že Sinuhet musel mít před svým útekem do Egypta pevné vazby na faraonův dvůr a zjevně i rodinu Senusreta a Amenemheta. Na tomto místě je také zajímavé podotknout, že přestože Sinuhet zjevně zastával v Egyptě jakousi významnou pozici, či byl možná dokonce s královskou rodinou nějak spřízněn – v Asii jedná s cizími vyslanci – nikdo jej za celou dobu k návratu do Egypta nevyzval a ani jeho zřejmě nenapadlo se vrátit, což příběh nijak nekomentuje. Nabízelo by se např. řešení, že Sinuhet byl skutečně zapleten do jakýchsi politických machinací, a tak raději zvolil dobrovolný exil než návrat do Egypta, kde by jej čekal trest. To by také vysvětlovalo, proč se vrací až poté, co je mu doručen panovníkův dopis a proč na tento dopis reaguje s tak přehnaným nadšením (viz např. Bickerstaffe 2016: 57).

Dříve, než se Sinuhet vypraví do Egypta, odpovídá na panovníkův dopis. Zde se opět setkáváme s tím starým nerozhodným, zbabělým a ospravedlňujícím se Sinuhetem, který před mnoha lety v panice pod rouškou tmy prchl z Egypta. V dopise se snaží vysvětlit své jednání – o důvodu jeho úprku se ale opět nic nedozvídáme, neboť Sinuhet zde popisuje, že prchal v nevědomosti, následuje dlouhá pasáž, kde svolává na panovníka přízeň mnoha egyptských božstev, a posléze se zmiňuje, velice podobnými slovy jako na počátku textu, že prchl z Egypta ve strachu a bez rozmyslu, jednal jako ve snu a na popud bohů.

V poslední části příběhu se dozvídáme, že Sinuhet předal své záležitosti v zemi Asijců do správy svým potomkům a vydal se zpět do Egypta. Poté předstupuje před faraona, který se jej vyptává na příčiny

jeho jednání, a Sinuhet opět hovoří o svém strachu. Panovník mu posléze dovoluje dožít svůj život v Egyptě a vlastně se tak stát znovu Egyptanem a svým způsobem se „znovuzrodit“, neboť kvůli svému pobytu v cizích zemích se vzdálil od egyptského způsobu života a jeho hodnot. Někteří badatelé Sinuhetovo dobrodružství a návrat interpretují, podobně jako příběh O trosečnickovi, v kontextu přechodového rituálu (viz např. Abbas 2013: 12–13). M. Bárta a J. Janák zase celý příběh vykládají jako zkoušku Sinuhetovy víry a loajality. Z tohoto pohledu jsou důležité dva momenty, první, když hlavní protagonista téměř umírá v poušti a je zachráněn cizí karavanou, a druhý, když vítězí nad silákem z Recenu a začne toužit po návratu do vlasti. Sledujeme zde vlastně Sinuhetovu proměnu z Egyptřana v barbara a zase zpátky. Podobně jako v biblickém vyprávění o Jobovi je hrdina zkoušen všemožným protiventstvím, ocitá na samém dně, ale protože neztrácí víru, je posléze odměněn a opět vyzdvižen (více viz Bárta – Janák 2020, v tisku).

Když se Sinuhet setkává s královnou a královskými dětmi, nemohou ho poznat, neboť vypadá jako Asijec. To se samozřejmě vzápětí napraví a Sinuhet je vykoupán, jeho vlasy upraveny a dostane egyptský oděv. Od panovníka dostane příbytek a je zaopatřen po celý zbytek svého života. V samotném závěru Sinuhetova příběhu se dozvídáme, že pro něj byla připravena hrobka, již stavěli a vyzdobili nejpřednější řemeslníci a umělci země, stejně tak jako pohřební výbava. V několika posledních větách Sinuhet spokojeně poznamenává, že byl až do konce života zahrnován přízní a dary, jeho hrobka byla připravena pro správný egyptský pohřeb a že „*neexistuje (jiný) chudák, pro nějž by bylo učiněno něco podobného.*“

Literatura

překlady do češtiny:

- Bárta, M. 1999: *Sinuhetův útěk z Egypta: Egypt a Syropalestina v době Abrahamově*. Praha, 13–29.
- „Vlastní životopis Sinuhetův“ – Lexa, F. 1923: *Beletristická literatura staroegyptská*. Kladno, 111–128.
- „Sinuhetova dobrodružství“ – Vachala, B. 1994: *Pověsti a legendy faraónského Egypta*. Praha, 23–32.

překlady do jiných jazyků:

- Blumenthal, E. 1984: *Altägyptische Reiseerzählungen: die Lebensgeschichte des Sinuhe; der Reisebericht des Wen-Amun*. Leipzig, 5–26.
- Blumenthal, E. 1995: *Die Erzählung des Sinuhe*. In: Kaiser, O. (ed.): *Weisheitstexte, Mythen und Epen, Mythen und Epen III*. Güterloh, 884–911.
- Foster, J. L. 1993: *Thought couplets in the tale of Sinuhe: verse text and translation with an outline of grammatical forms and clause sequences and an essay on the tale as literature*. Münchener Ägyptologische Untersuchungen 3. Frankfurt am Main.
- Le Guilloux, P. 2002: *Les aventures de Sinouhé: texte hiéroglyphique, translittération et traduction commentée*. Cahiers de l'Association d'Égyptologie Isis 4. Angers.
- Lichtheim, M. 1973: *Ancient Egyptian literature: a book of readings. Vol. 1., The Old and Middle Kingdoms*. Berkeley, 222–235.
- Parkinson, R. B. 2009: *Reading Ancient Egyptian Poetry*. Chichester, 280–295.
- Parkinson, R. B. 1997: The Tale of Sinuhe. In: Parkinson R. B.: *The tale of Sinuhe and other ancient Egyptian poems 1940–1640BC*. Oxford, 21–53.
- Quirke, S. 1994: *Egyptian literature 1800 BC: questions and readings*. London, 58–70.
- Schlüsser, K. 1980: *Märchen und Erzählungen der Alten Ägypter*. Berfisch Gladbach 67–89.

Simpson, W. 2003: *The story of Sinuhe*. In: Simpson, W. (ed.): *The literature of ancient Egypt: an anthology of stories, instructions and poetry*. New Haven, 54–66.

Překlad textu

(RECTO) Vznešený šlechtic, kníže, strážce pečeti a jediný přítel (panovníka),⁴⁰⁰ vznešený soudní úředník(?) a správce oblasti,⁴⁰¹ vládce, ŽSZ, zemí Asijců, skutečný královský důvěrník/dvořan,⁴⁰² jeho milovaný, (jeho) následovník/služebník Sinuhet.⁴⁰³ Praví:

Byl jsem služebník, který následuje svého pána, služebník královského trůnu⁴⁰⁴ vznešené (paní), velmi chválené, královské manželky (faraona) Senusreta,⁴⁰⁵ ospravedlněného⁴⁰⁶ v Chenemetsutu⁴⁰⁷ a dcery krále Amenemheta,⁴⁰⁸ ospravedlněného v Qaneferu, (paní) Neferu,⁴⁰⁹ ctěné.⁴¹⁰

Třicátého roku (vlády), třetího měsíce období záplav,⁴¹¹ sedmého dne vstoupil bůh na svůj obzor, [král Horního] a Dolního Egypta Setepibre,⁴¹² ospravedlněný, vyletěl⁴¹³ na nebesa, spojený se slunečním kotoučem, ten, jehož tělo je božské, sjednocený s tím, kdo jej stvořil. Rezidence utichla, srdce byla ochromená, obě velké brány⁴¹⁴ byly zapečetěny, (celá) rada měla hlavy na kolenou a lid⁴¹⁵ nařikal.

Ještě předtím Jeho Veličenstvo, ŽSZ, vyslalo do země Libyjců početné [vojsko], jehož vrchním velitelem byl jeho nejstarší syn, dobrý bůh⁴¹⁶ Senusret. *Byl totiž vyslán, aby si podrobil cizí země, a aby udeřil na ty, kteří jsou v zemi libyjské.*⁴¹⁷ Byl právě na cestě (zpět), přiváděje (s sebou) [zajat]ce z Libye a dobytek, jemuž nebylo konce. Dvořané paláce poslali na západní stranu, aby [dali] vědět královskému synovi o událostech, [které se přihodily ve] vnitřní části rezidence,⁴¹⁸ ŽSZ.

Poslové **jej našli** na cestě a dostihli jej během noci.⁴¹⁹ Na nic nečekal,⁴²⁰ sokol⁴²¹ [vylétl] spolu se svými následovníky, aniž by o tom dal vědět svému vojsku. Byli tedy vysláni (poslové) ke královským potomkům, kteří byli v tom vojsku spolu s ním, a jeden z nich byl zavolán.⁴²²

A já jsem [vstal], (jakmile) jsem zaslechl jeho hlas, když hovořil, (byl jsem totiž) v dosahu spiknutí⁴²³ a mé srdce bylo zmatené, mé ruce rozprážené(?),⁴²⁴ třas padl na [všechny] mé údy a utekl jsem odtamtud, jak nejrychleji jsem mohl,⁴²⁵ [abych] si [na]lezl místo (k) úkrytu. Schoval⁴²⁶ jsem se mezi dvě křoviska, abych uvolnil cestu těm, kteří po ní

- ⁴⁰⁰ Jedná se o vcelku běžný titul, popisující nějaký vztah či blízkost k panovníkovi, jde tedy o jakéhosi šlechtice či dvořana.
- ⁴⁰¹ Původně šlo nejspíše o administrativní titul spojený se zavlažováním a kanály, posléze byli držitelé tohoto úřadu zřejmě úředníky spojenými s oblastí Delt (Allen 2015: 58).
- ⁴⁰² Dosl. „ten, jehož zná král“, opět se jedná o vyjádření nějakého aristokratického statusu či titulu.
- ⁴⁰³ Jméno Sinuhet znamená „Syn sykomory“. Sykomora byla tradičně spojována s bohyní Hathor. Tato bohyně byla ve svém aspektu, souvisejícím se smrtí a vzkříšením, uctívána mj. pod přídomek Paní sykomory, tzn. ta, která pod svým stromem poskytuje stín a obživu zemřelým. Sinuhet sám je zřejmě fiktivní postava, viz výše v úvodu k textu.
- ⁴⁰⁴ Zde není přesně jasné, o co se jedná, zřejmě je pouze souvislost s královnou. Podle determinativu budovy by mohlo jít např. o nějakou část paláce, ať již v doslovném či např. administrativním či správním smyslu.
- ⁴⁰⁵ Jméno Senusret znamená „Muž Mocné“.
- ⁴⁰⁶ Opět zde vidíme, že panovník je zde označen jako „ospravedlněný“, přestože se příběh odehrává v jeho době, neboť v době sepsání textu byl již po smrti. Viz pozn. 95.
- ⁴⁰⁷ Chenemetsut je název pyramidového komplexu Senusreta I., dosl. znamená „Sjednocený místy“, tj. ten, jehož místa jsou sjednocená.
- ⁴⁰⁸ Jméno Amenemhet znamená „Amon je na čele“.
- ⁴⁰⁹ Jméno Neferu znamená „Krása“. Sinuhet zde zmiňuje svou pozici ve službách Senusretovy manželky, je ovšem otázkou, zdali tuto pozici zastával již před svým útekem, nebo až po něm. Možné jsou obě varianty, neboť příběh je vyprávěn Sinuhetovými ústy v dobách, kdy je již zpět v Egyptě. Vzhledem k tomu, že v době, kdy se vrací do Egypta, opakovaně zmiňuje své vztahy s královnou a královskými dětmi, zdá se, že na ně, nebo přinejmenším na královnou, musel být nějak navázán již v dobách svého mládí v Egyptě.
- ⁴¹⁰ Dosl. „paní (tj. majitelky) úcty“.
- ⁴¹¹ K obdobím staroegyptského kalendáře viz pozn. 169.
- ⁴¹² Toto jméno Amenemheta I. znamená „Ten, který činí Reovo srdce spokojeným“. Více ke královským jménům viz pozn. 94.
- ⁴¹³ Některé varianty textu uvádějí „vzdálil se“.
- ⁴¹⁴ Tj. brány paláce, „obě“ odkazuje na dualitu Horního a Dolního Egypta.
- ⁴¹⁵ Slovo *pat*, které je zde použito, se obecně považuje za označení pro elitu starého Egypta, nebo nějakou její část, vybranou např. na základě původu či zastávaného úřadu, přesný význam termínu není úplně jasný.
- ⁴¹⁶ Také „mladší bůh“. Tento termín se v egyptštině běžně používá pro krále, jako kontrast k titulu „velký bůh“, který se užívá pro skutečná božstva. Během koregencie tak může být označován mladší z panovníků. Zajímavé je také to, že je zde použito osobní Senusretovo jméno, a nikoliv jeho trůnní jméno Cheperkare, neboť na tomto místě vyprávění je Senusret pouze korunním princem a koregentem.
- ⁴¹⁷ Tato věta je zapsaná pouze ve verzi R.
- ⁴¹⁸ Tzn. spiknutí. Slovo, které je zde použito, označuje skutečně vnitřní část rezidence a naznačuje tedy právě vnitřní převrat či spiknutí.

šli.⁴²⁷ **Vydal jsem se na jih**, [aniž bych pomyslel] na to jít⁴²⁸ do rezidence, ŽSZ, (neboť) jsem si myslel, že tam nastal zmatek, a řekl jsem si, že tam nemohu přežít toho skvělého boha.

Procestoval jsem Maati⁴²⁹ v sousedství (oblasti(?)) Sykomory, [dorazil jsem na Snofruův ostrov]⁴³⁰ a strávil jsem den na samém okraji obydlené oblasti.⁴³¹ Za úsvitu jsem se (znovu) vydal na cestu.⁴³² Setkal jsem se [s] mužem, který stál u ústí cesty, prokázal mi úctu, (ale) já jsem z něj měl strach. [Když nastal] čas večere, dosáhl jsem Města býka *negau*⁴³³ **a dál jsem se plavil na bárce bez kormidla**, unášen pouze západním větrem.⁴³⁴ Přešel jsem Východní nom(?),⁴³⁵ [oblast kameníků]⁴³⁶ i vyvýšeninu Paní [čer]veně/[pou]ště⁴³⁷ a vydal jsem se [na sever].⁴³⁸ Dorazil jsem k Vlád[čovým] zdem,⁴³⁹ které byly postaveny pro to, **aby** zabraňovaly Asijcům (vstoupit do Egypta) a aby byli pošlapání píseční [jezdci],⁴⁴⁰ a skrčil jsem se ve křoví ve strachu, že bych mohl být spatřen hlídkou na zdi, která měla ten den službu.⁴⁴¹

[Vyrazil jsem (znovu) na cestu] v době noci, a když se rozednilo,⁴⁴² dorazil jsem do Pena⁴⁴³ a zastavil se v oblasti Kemver.⁴⁴⁴ Padla (na mne) žízeň, zaútočila na mne, [byl jsem vyprahlý] a mé hrdlo bylo vyschlé.

Řekl jsem (si).⁴⁴⁵ „Toto je chuť smrti.“

Dodal jsem si kuráže⁴⁴⁶ a zvedl jsem se.⁴⁴⁷ (Vtom) jsem zaslechl zvuk bučení dobytka a [spat]řil jsem Asijsce. (Jejich) velitel mne poznal, neboť to byl člověk, který pobýval v Egyptě.⁴⁴⁸ **Dal mi vodu a ohřál pro mne mléko**. Šel jsem s ním k jeho kmeni a to, co pro mne bylo vykonáno, bylo dobré.

Jeden cizí kraj mne předával jinému, opustil [jsem By]blos⁴⁴⁹ a vyrazil jsem ke Qedemu.⁴⁵⁰ Tam jsem strávil rok a půl, (až) mne (odtamtud) odvedl Amunenši. Byl to vládce horního [Rec]enu.

Řekl mi:

„Zde ti se mnou bude dobře, (dokonce) budeš moci slyšet egyptskou řeč.“⁴⁵¹

Řekl to, (protože už) poznal můj charakter a protože slyšel o mých dovednostech.⁴⁵² Dosvědčili mi (to) lidé z Egypta, kteří byli s ním.⁴⁵³

Pak mi řekl:

- 419 Dosl. „v době noci“.
- 420 Alternativní překlad: „nikdy tolik nespíchal“.
- 421 Tj. Senusret.
- 422 Některého ze Senusretových mladších bratrů mohli povolát buď kvůli spiknutí, ale také proto, aby po Senusretově odchodu velel armádě.
- 423 Alternativní překlad může znít „i když zdálky“, ale vzhledem k příběhu dává výše uvedená interpretace lepší smysl.
- 424 Sloveso, jež je zde uvedené, znamená doslova „roztáhnout (se)“ nebo „sypat“, nicméně zde je uveden determinativ nohou, který se ani u jednoho z těchto slov běžně nevyskytuje. Z kontextu je jasné, že se musí jednat o nějaké gesto údivu, zmatení či hrůzy.
- 425 Dosl. „vyskočil jsem odtamtud“, „přesunul jsem se ve skocích“.
- 426 Dosl. „dal jsem se“, „položil jsem se“.
- 427 Dosl. „abych uvolnil cestu jejím následovníkům“.
- 428 Dosl. „dorazit“.
- 429 Jde o jezero v oblasti mezi Memfidou a Dahšúrem.
- 430 Výraz „ostrov“ může označovat také oblast obdělávané půdy či oázy. Odkaz na Snofrua by tuto oblast mohl situovat kolem Dahšúru, kde se nachází Lomená a Červená pyramida, již nechal tento panovník zbudovat, a zřejmě tam mohlo být i místo/jedno z míst jeho zádušního kultu.
- 431 Tzn. hranice nilského údolí.
- 432 Dosl. „vyrazil jsem na cestu za úsvitu, když nastal den“.
- 433 Město v blízkosti dnešní staré Káhiry.
- 434 Nebo „(jen silou) západního větru“, „poryvy západního větru“. Západním větrem by mohl být míněn tzv. chamsín, horký suchý vítr, který se v Egyptě objevuje zhruba od února do dubna.
- 435 Zřejmě čtrnáctý dolnoegyptský nom.
- 436 Vápencové lomy v Tuře.
- 437 Dnešní Gebel al-Ahmar, znamenající v překladu, podobně jako egyptský výraz, „Červená hora“.
- 438 Dosl. „položil jsem cestu svých nohou směrem k severu“.
- 439 Vládcovy zdi byla zřejmě řada pevností, vybudovaných Amenemhetem I. v oblasti východní Deltě proti útokům asijských kočovníků na Egypt. Vládcovy zdi jsou zmiňované i v dalším literárním díle, odehrávajícím se za vlády Amenemheta I., Nefertioho prorocství, jinde se ovšem nevyskytují a ani archeologicky nejsou doložené. Je ovšem možné, že byly později pouze začleněny do pozdějšího systému opevnění v Nové říši.
- 440 Tzn. beduíni.
- 441 Dosl. „hlídka na zdi, která (tam) byla ve svůj den“.
- 442 Dosl. „země se rozzářila (úsvitem)“.
- 443 Ve verzích B a R je uvedeno jméno Peten, ani o jednom z těchto toponym (či variantě zápisu jednoho názvu) není známo nic bližšího.
- 444 Název doslova znamená „Velký černý“, přesná lokace tohoto místa však není zcela zjevná. Mohlo by se jednat o jezero Timsách poblíž Suezské šíje, nebo také o oblast tzv. Hořkých jezer, nacházející se o něco více na sever.

„Jak ses dostal (až sem)?⁴⁵⁴ Co to znamená? Stalo se snad něco v rezidenci?“

Odpověděl jsem mu:

„Sehetepibre⁴⁵⁵ se vydal k horizontu. Není známo, co se (přesně) stalo.“⁴⁵⁶

Lhal jsem však,⁴⁵⁷ (neboť) jsem pochodoval ve vojsku do země [Liby]ců a povídali mi o tom.⁴⁵⁸ Má mysl⁴⁵⁹ byla slabá, *mé srdce, to nebylo v mém těle*⁴⁶⁰ a vyslalo mne ve spěchu na cestu,⁴⁶¹ (ačkoliv) se o mně nemluvilo s nenávisí, (ani) na mne nikdo neplival a neprosly-chaly se zlé zvěsti,⁴⁶² *mé jméno nebylo slyšet z úst těch, kteří rozšiřovali zprávy.*⁴⁶³ Nevím, co mne přivedlo do té země, připadal jsem si jako ve snu,⁴⁶⁴ jako by se mokřiny Dely zjevily⁴⁶⁵ na Elefantině, jako by se člověk z mokřin (ocitl) v zemi Núbijců.⁴⁶⁶

Poté mi řekl:

„Jak tedy (teď) bude (té) [zemi], když (už) nemá⁴⁶⁷ toho skvělého boha, strach, z něžž byl (rozšířen) skrze cizí země jako (strach ze) Sachmet v roce moru?“⁴⁶⁸

Poté, co mi (toto) řekl, jsem mu odpověděl:

„[Jeho syn (už) jistě vstoupil do jeho/svého⁴⁶⁹ paláce a zmocnil se] dědictví po svém otci. (Vždyť) je to bůh, který nemá sobě rovného⁴⁷⁰ a žádný jiný (jako on nikdy) před ním neexistoval. Je to pán moudrosti, jeho plány jsou skvělé a rozkazy vynikající, přichází a sestupuje se podle jeho rozkazu. [On je ten], který potlačuje cizí země. Jeho otec býval ve svém paláci a on mu (vždy) dával na vědomí, že to, co rozkázal,⁴⁷¹ se stalo. **On je bůh, který jedná svou silnou paží**, hrdina, jenž nemá sobě podobného.⁴⁷² [On je] je víd[án, jak sestupuje k lidu luku⁴⁷³ a dostihuje] nepřátele. On je ten, který láme rohy a oslabuje ruce, takže jeho nepřítel nemůže (ani) posbírat své rozprášené jednotky. On je ten s přesnou myslí, když je vyslán k lidem východu,⁴⁷⁴ *v jeho přítomnosti nelze stát*,⁴⁷⁵ [on je ten s dlouhými kroky], když sestupuje,⁴⁷⁶ a není konce těm, kteří před ním prchají,⁴⁷⁷ *(on je) ten, jehož srdce je statečné v okamžiku odrážení (nepřátel). On je ten, který se (ke všemu) staví (čelem) a nikdy nestojí zády*,⁴⁷⁸ on je ten, jehož srdce je odhodlané, když hledí na dav, jeho srdce není nikdy lenivé,⁴⁷⁹ **[on je ten, jehož**

- 445 Ve verzích B a R.
- 446 Dosl. „povzbudil jsem své srdce“.
- 447 Dosl. „zvedl jsem své končetiny“.
- 448 Dosl. „poznal mne tam velitel, ten, který (po)býval v Egyptě“. Slovo, použité pro velitele, znamená jak přímo velitele, toho, který rozkazuje, tak také průvodce na cestách. Zmínka o tom, že tento člověk pobýval v Egyptě, může odkazovat na to, že podle Sinuhetova vzezření poznal, že se jedná o Egyptěana, ale také na to, že jej znal od vidění nebo že se znali či osobně setkali např. u faraonova dvora, kde mohl tento člověk hrát roli posla, vyslance, odevzdávat tribut atp. Případně to mohl být právě Sinuhet, kdo měl na starosti jednání s tímto člověkem. Skutečnost, že v egyptské konstrukci je použito ukazovací zájmeno („[byl to] ten, který pobýval v Egyptě“) naznačuje spíše druhou možnost.
- 449 Město v Syropalestině, významné obchodní centrum starověku.
- 450 Jedná se o jeden z městských států v Sýrii na východ od Byblu.
- 451 Tzn. že někteří z těchto obyvatel Recenu, a zřejmě i Amunenši sám, uměli egyptsky – vzhledem k Amunenšimu chování k Sinuhetovi se zdá, že tyto lidé pěstovali vcelku cílé vztahy s Egyptem, ostatně Sinuhet sám vypráví, že Amunenši jej znal z doslechu a mezi jeho lidmi byli i někteří Egyptěané (viz níže).
- 452 Nebo „moudrosti“, použité slovo může mít oba tyto významy.
- 453 U Amunenšimu tedy zřejmě pobývali nějakí egyptští vyslanci.
- 454 Dosl. „Proč jsi dosáhl tohoto?“. Ve verzi AOS je chybně uvedeno zájmeno 1. os. sg., jedná se o písařskou chybu. V překladech je tato věta často uváděna jako „Proč jsi sem přišel?“, ale doslovný překlad je blíže obecnějšímu významu a může odkazovat jak na Sinuhetův příchod k Amunenšimu, tak na jeho celkový stav a předchozí putování.
- 455 Verze B zapisuje před Senusretovým jménem ještě „Král Horního a Dolního Egypta“, žádná jiná varianta ovšem tento titul neuvádí.
- 456 Dosl. „není známo, co se ohledně toho stalo“.
- 457 Dosl. „Řekl jsem to však ve lži“.
- 458 Dosl. „bylo mi to opakováno“. Sloveso „opakovat“ se v egyptštině běžně používá k vyjádření vypravování, tedy opakované promluvy či „opakování“ děje, který už se stal. Zde je také otázkou, zdali má Sinuhet na mysli nějaké všeobecné zvěsti o spiknutí, případně jakési skutečnosti, které o spiknutí zaslechl již během výpravy do Libye nebo dokonce před ní, či zdali se v noci, kdy se v táboře rozšířilo, že panovník je mrtev, dozvěděl ještě něco, o čem dříve neměl potuchy.
- 459 Dosl. „srdce“, viz pozn. 27. Pro „srdce“ je v této větě použito slovo *ib*, v následující pak *hati* – Egyptěané tato dvě „srdce“ rozlišovali, je možné, že pro jedno z nich by šlo použít např. spíše náš termín „mysl“ či „rozum“, ale přesné významnové nuance těchto slov nejsou jasné.
- 460 Z verze B.
- 461 Celá věta znamená „byl jsem bez sebe, jednal jsem bez rozmyslu, nebyl jsem sám sebou.“
- 462 Dosl. „nebyl slyšet výrok zla/ubohosti“.
- 463 Dosl. „opakovali“, viz pozn. 458. Věta se nachází pouze ve verzi B.
- 464 Verze B uvádí: „bylo to jako plán boha“, v ostatních verzích je text poškozen.

Obr. 30 Panovník zobrazený na stěně tzv. Ramessea (zádušního chrámu Ramesse II.) v charakteristickém gestu, jak poráží nepřátele
(foto M. Frouz, archiv ČEgÚ FF UK)

srdce je] mocné, [když zašlapává lidi východu. Jeho radostí je sestupovat k lidu luku, poté, co vzal do ruky svůj štít, a rozdupávat nepřátele.⁴⁸⁰ Nikdy nemusí zvedat ruku podruhé, aby zabil, [jeho] šíp (nikdy) nemine,⁴⁸¹ jeho luk se (nikdy) nevěče⁴⁸² [a lidé luku] před ním [prchají jako (před) mocí Velké.⁴⁸³ Když boljuje, (už) předvídá konec (boje)

- 465 Dosl. „viděly“.
- 466 Tzn. jako by se svět převrátil, jako by se člověk ocitl na neznámém či nereálném místě či v nepochopitelné situaci a byl naprosto zmatený. Oblast mokřin Deltý se nachází na severu Egypta, zatímco Elefantina a Núbie na jeho jižní hranici.
- 467 Dosl. „v neznalosti“.
- 468 Viz pozn. 296.
- 469 V egyptštině je zde použito zájmeno 3. os. sg. m., a nelze tedy, na rozdíl od češtiny, určit, zda se jedná o palác Amenemhetův nebo Senusretův.
- 470 Dosl. „druhá“, „bratrá“.
- 471 Z této věty není ani v egyptštině jasné, zdali tím, kdo rozkazuje, je Amenemhet či Senusret. Proto zde záměrně necháváme dvojnásobný význam i v českém překladu, není také vyloučeno, že tato nejasnost a možnost dvojí interpretace byla záměrem starých Egyptanů.
- 472 Dosl. „svůj obraz“.
- 473 Tj. Núbijci, a nebo/zároveň narážka na termín „devět luků“, jímž byli označováni nepřátelé Egypta.
- 474 Verze B a R mají na tomto místě větu „On je ten s jasnou tváří: ten, který rozbíjí čela“.
- 475 Verze DM2 uvádí: „poblíž něj nelze bojovat“.
- 476 Verze DM2: „když ničí“ / „zabíjí[...].“
- 477 Dosl. „kteří se k němu obracejí zády“, toto spojení v egyptštině, na rozdíl od češtiny, neznamená ignoraci nebo zradu, ale útěk či úprk.
- 478 Verze B a R.
- 479 Dosl. „Nikdy neumístí lenost do svého srdce“.
- 480 Nebo: „jakmile vezme (do ruky) svůj štít, (již) rozdupává (nepřátele)“.
- 481 Dosl. „neodejde pryč“, „nezabloudí“.
- 482 Dosl. „netáhne“, „nevleče“, spojení může zřejmě buď mít doslovný význam, tedy že nenechává svůj luk nečinný, dosl. „nevleče jej (po zemi)“, nebo se jedná o metaforu vyjadřující, že nikdy není pomalý. Věta se nachází pouze ve verzi B.
- 483 Tj. prakticky kterákoli bohyně.
- 484 Dosl. „střeží se drobků“.
- 485 Dosl. „velký sladkostí“.
- 486 Dosl. „zmocnil se lásky“.
- 487 Dosl. „než svá vlastní těla“.
- 488 Verze B a R: „Když muži a ženy procházejí kolem něj, radují se“.
- 489 Dosl. „bral si“, „zmocňoval se“.
- 490 Vcelku obvyklá staroegyptská fráze, odvíjející se od představy, že faraon byl vtělením boha Hora, jenž měl podobu sokola. V různých kontextech může znamenat „od mládí“, „odjakživa“, nebo také to, že takto popsaná osoba byla k něčemu předurčena již před narozením.
- 491 Tj. zřejmě jeho generace. Věta se nachází ve verzích B a R.
- 492 Verze B a R.
- 493 Varianta B: „Ó jak se raduje tato země, již vládne“.

a nedbá na malichernosti.⁴⁸⁴ **On je pán laskavosti, velmi vlídný,**⁴⁸⁵ je milován,⁴⁸⁶ (vždyt) [jeho město jej miluje více než (miluje) samo sebe⁴⁸⁷ a raduje] se z něj více než ze svých bohů. [Muži i ženy]⁴⁸⁸ se z něj radují. On je král, on dobýval⁴⁸⁹ již ve vejci,⁴⁹⁰ [jeho tvář k tomu směřovala] již od narození a to učinilo velkými i ty, kteří se naro[dili spolu s ním.]⁴⁹¹ *On je jediný, daný bohem.*⁴⁹² Tato země, jíž vládne, se z něj ra[duje]!⁴⁹³ [On je ten], který rozšiřuje [hranice], **zmocní se jižních zemí,** o severních zemích ani nemluvě. [On] byl stvořen k tomu, aby bil Asijce [a aby pošlapal] písečné [jezdce]. Pošli k němu, nech jej zvědět o tvém jménu! Nekuj [pikle proti Jeho Veličenstvu, všechny věci, (to) pro tebe] udělá, (jako) to, co činívali jeho otcové, nepřestane konat dobro pro zemi, která je na jeho vodě!“⁴⁹⁴

Poté [mi řekl]:

„*Je tedy dobře v Egyptě,*⁴⁹⁵ *protože ten ví, že je* (tj. panovník) *silný.*⁴⁹⁶ **Zde ti bude do[bře]** a krásné bude to, co pro tebe bude učiněno.“

A umístil mne do čela svého kmene,⁴⁹⁷ oženil⁴⁹⁸ [mne] se svou dcerou a [nechal mne vybrat si (cokoliv) z jeho] země, (cokoliv) z věcí,⁴⁹⁹ které [mu] patřily, až k jeho (tj. Amunenšiho) hranicím s další cizí zemí.

[Byla to krásná] země, její jméno byla [I]aa a nebyla žádná jiná (taková) na světě. Byly tam fíky a hrozny, vína tam bylo více než vody a [bylo tam mnoho medu, mnohé byly] její [moring]ové stromy a na stromech (tam) byly všechny druhy ovoce. Byl tam ječmen a pšenice⁵⁰⁰ a dobytek, jemuž [nebylo konce]. *Kvůli tomu, že mne měl rád, bylo mnoho toho, co mi patřilo.*⁵⁰¹ Ustanovil mne vládcem (jednoho) kmene, vybraného z jeho země.⁵⁰² Každý den **jsem měl**⁵⁰³ **dostatek zásob potravin** i vína, [maso] se vařilo, pekli se ptáci a *kromě toho (ještě)*⁵⁰⁴ dobytek (té) cizí země. Pro mne se pořádaly lovy, chytaly se ryby⁵⁰⁵ a kromě toho mi byli přinášeni darem psi.⁵⁰⁶ Byly pro mne připravovány (různé) sladké (věci)⁵⁰⁷ a v každém kotlíku bylo mnoho mléka.

Strávil jsem tam mnoho let, mé děti [vyr]ostly⁵⁰⁸ a každý z (mých) synů⁵⁰⁹ vládl svému (vlastnímu) kmeni. (Každý) posel, ať již plul na sever, na jih⁵¹⁰ nebo směrem z rezidence, se u mě zastavoval, **(lidé) vůči mně byli laskaví ve všech ohledech.**⁵¹¹ A já [dával vodu žíznivému],

- 494 Běžný staroegyptský opis, označující zřejmě vztah závislosti. Souvisí to s důležitostí Nilu v celé egyptské kultuře – kdo byl výše po proudu, mohl ovlivňovat množství vody, která teče dále. Ti, kteří byli níže po proudu, tak byli závislí na těch, kteří byli výše.
- 495 Dosl. „Egypt je tedy dobrý“.
- 496 Z verze B.
- 497 Varianta B: „svých dětí“.
- 498 Dosl. „spojil“.
- 499 Dosl. „z výběru“.
- 500 Verze B.
- 501 Dosl. „velké bylo tedy to, co bylo připojeno ke mně v přícházení lásky ke mně“, věta pochází z verze B.
- 502 Dosl. „z výběru jeho kmenů“.
- 503 Dosl. „byly pro mne dělány potraviny v denních zásobách a víně v průběhu každého dne“.
- 504 Podle verze B, v ostatních verzích není text dochovaný.
- 505 Verze B uvádí: „Byly pro mne pořádány lovy a (pak) mi to bylo předkládáno.“
- 506 Nebo jako tribut. Dosl. „kromě darů psů“.
- 507 Toto označení může znamenat buď skutečně sladkosti, nebo obecně věci, které měl v oblibě.
- 508 Dosl. „zesílily“.
- 509 Dosl. „každý muž“.
- 510 Tj. dosl. „po proudu“ a „proti proudu“. Egypťané označovali severní a jižní směr podle toku Nilu (viz pozn. 115) a Sinuhet jako Egypťan tak hovoří i na tomto místě, přestože se nachází v Asii.
- 511 Varianta B uvádí: „byl jsem milý ke všem lidem“.
- 512 Verze B uvádí: „zachraňoval jsem toho, kdo byl okraden“, jde zřejmě o chybu způsobenou podobností egyptských slov „být daleko“ (*wʒ*) a „okrást“ (*ʿwʒ*).
- 513 Zde jde opět o odkaz na „morální kodex“ starých Egypťanů, jehož nejznámější variantou je tzv. negativní zpověď z Knihy mrtvých, viz pozn. 261.
- 514 Podle verze B.
- 515 Verze B uvádí: „nechal mne strávit mnoho let ve (funkci) velitele jeho armády“.
- 516 Dosl. „ten, který sbírá“, vcelku běžné označení.
- 517 Varianta B: „z níž jsem odešel“.
- 518 Dosl. „přivedl“, tzn. přivedl jsem si domů, odvedl jsem si.
- 519 Tj. zřejmě otroky, zajatce, či např. původní obyvatelstvo, které již bylo pod něčí nadvládou. Zjevně se nejedná o „lid“ ve smyslu obyvatelstva dobytých území, včetně např. vládnoucí vrstvy, neboť o obyvatelích jako takových je zmínka v následující části textu.
- 520 Dosl. „byl jsem prospěšný (*ach*) v jeho srdci“. Staroegyptský termín *ach* znamená „být mocný, prospěšný, užitečný“, zároveň tak ale byla označována forma posmrtné existence člověka, který prošel všemi nástrahami zásvětní říše a proměnil se tak v blaženého zesnulého. Termín mohl také odkazovat k magické síle (těchto bytostí) a jejímu působení na zemi. (Více viz Janák 2009: 224–238).
- 521 Verze B, H a R mají „do čela svých dětí“.

Obr. 31 Představu o tom, jak vypadali beduíni obývající Přední Východ, tedy oblast, kde pobýval Sinuhet, si lze udělat na základě vyobrazení delegace Asijců přinášející dary panovníkovi v Rameseho hrobce v Thébách
(foto M. Frouz, archiv ČEGÚ FF UK)

navracel jsem zbloudilého zpět na cestu, zachraňoval jsem **toho, kdo byl daleko (od své země)**,⁵¹² z rukou cizinců.⁵¹³ *Asijci kuli pikle, aby mohli oponovat a protivit se vládcům cizích zemí,*⁵¹⁴ (avšak) já jsem se postavil proti jejich postupu.

Tento vládce Recenu mne nechal vykonávat pro něj mnohé úkoly,⁵¹⁵ byl jsem ve (funkci) verbíře⁵¹⁶ jeho armády. Každá cizí země, kam jsem přišel,⁵¹⁷ na tu jsem zaútočil a zničil její rostlinstvo i její studny, zmocnil jsem se všech jejích stád, odvedl⁵¹⁸ jsem všechny její poddané,⁵¹⁹ sebral všechnu její obživu a pobil všechen tamní lid pomocí svého luku, své silné paže, svých kročejí a svých skvělých plánů.

[Byl jsem] mu [prospěšný],⁵²⁰ miloval mne, protože věděl, že jsem statečný. Umístil mne do čela svého kmene,⁵²¹ (neboť) spatřil sílu mých paží.

(Jednoho dne) přišel do⁵²² Recenu silák, aby mne vyzval v mém stanu (na souboj). Byl to hrdina, jenž neměl sobě [rovného], *který řádil*

po celé zemi⁵²³ a řekl, že se mnou hodlá bojovat. Hodlal se bít a zamýšlel (také) vzít můj dobytek⁵²⁴ pod stan svého kmene. [Ten] vládce⁵²⁵ [se mne zeptal na radu. Řekl jsem:

„Ne]znám ho.⁵²⁶ Byl jsem to snad já, kdo přišel⁵²⁷ a vkročil do jeho stanu?⁵²⁸ Byl jsem to snad já, kdo otevřel petlici jeho domu? Já jsem nezbořil [jeho zdi.⁵²⁹ Je rozhořčen,] že mne viděl, jak vykonávám tvé úkoly. [Vždyt'] jsem (tady) jako býk hu uprostřed stáda dobytka jiného (druhu), na nějž býk z toho stáda útočí, jehož (chce) zničit býk negau!⁵³⁰ [Což může být níže postavený] milován [na příkaz velitele? Neexistuje muž luku,⁵³¹ jenž by se mo]hl [připojit k muži] z [Delt]y! Co je to, co udržuje keř silný [na hoře]?⁵³² Copak chce býk bojovat?⁵³³ [Chce] se [býk, který přichází],⁵³⁴ otočit zády [kvůli strachu, že by jej mohl spoutat? Co se (však) týče toho, jehož srdce směřuje k boji], odpovězte mu tak, jak si přeje!⁵³⁵ Neví snad bůh, [co přikázal? Jak ví, co to je?⁵³⁶“

Strávil jsem noc tím, že jsem napínal svůj luk a připravoval si bojové náčiní.⁵³⁷ [Připravoval jsem] dýky⁵³⁸ a brousil jsem své zbraně.⁵³⁹ Za úsvitu přišla (celá) země <Re>cenu, shromáždila všechny své kmeny,

⁵²² Ve verzích B a R je „silák (z) Recenu“, ostatní verze jsou poškozené.

⁵²³ Dosl. „ničil to (tzn. zemi) až k jejím hranicím“. Doplněno podle varianty B.

⁵²⁴ Zde je ve verzi AOS chybně uvedeno zájmeno 3. os. sg. m.

⁵²⁵ Tj. vládce Recenu.

⁵²⁶ Doplněno podle verze B.

⁵²⁷ Dosl. „kdo se k tomu přiblížil/připojil“.

⁵²⁸ Dosl. „do toho jeho stanu“.

⁵²⁹ Ostatní dochované varianty textu (B a R) píší „Byl jsem to (snad) já, kdo zbořil jeho zdi?“, ve variantě AOS vidíme novoegyptskou negaci a slovo (synonymum k výrazu v jiných variantách textu), znamenající „zničit“ či „rozbít“.

⁵³⁰ Podle verzí B a R.

⁵³¹ Tzn. Núbijec.

⁵³² Doplněno podle varianty B.

⁵³³ Věta se nachází pouze ve verzi B.

⁵³⁴ V textu je doslova uvedeno „ten, který přichází“ s determinativem býka, přičemž takové psaní je doloženo pouze v tomto textu. Doplněno opět podle varianty B.

⁵³⁵ Dosl. „Ať je mu řečeno podle jeho srdce“.

⁵³⁶ Interpretace této věty není zřejmá, v překladu uvádíme doslovné znění.

⁵³⁷ Podle verze B.

⁵³⁸ Dosl. „natahoval / rozkládal jsem si dýky“.

⁵³⁹ Dosl. „vyzdoboval jsem svou výbavu“.

*shlukla (všechny) cizí země z té strany.*⁵⁴⁰ [Vě]děly totiž o tom boji,⁵⁴¹ (věděly), že přišel silák z Recenu. *Přišel tedy ke mně, a já jsem povstal a pozvedl ruce.*⁵⁴² *Každé srdce pro mne plálo,* [ženy i muži] se obávali, každé srdce se o mne strachovalo, a říkali:

„Existuje snad nějaký jiný silák, který by proti němu mohl bojovat?“

[(Ten silák) **měl v rukou** svůj štít a svou sekeru,⁵⁴³ **a pak**] **na mě [vrhl (své) oštěpy].**⁵⁴⁴ Poté, co se toto stalo, jsem se (však) vyhnul jeho zbraním,⁵⁴⁵ nechal jsem (je) projít kolem sebe⁵⁴⁶ a <jeho> zbraně se staly [ničím],⁵⁴⁷ *jedna za druhou.*⁵⁴⁸ *Pak*⁵⁴⁹ [...] ke mně/proti mně a myslel na to, [že se bude bít].⁵⁵⁰ Přiblížil se ke mně a já jsem ho zastřelil, mé zbraně probodly jeho krk.⁵⁵¹ *Vykřikl a padl na tvář.*⁵⁵² [Srazil] jsem jej svou sekerou a poté, co padl na záda, jsem ho (ještě) proklel.⁵⁵³ Všichni Asijci křičeli.

Vzdal jsem chválu Moncuovi⁵⁵⁴ *a jeho* (tj. siláka) *služebníci pro něj truchlili(?)*.⁵⁵⁵

[Ten vládce, Amuneniš,] mne [objal], pak mne políbil a (znovu) mne objal. Zmocnil jsem se jeho (tj. nepřítelova) majetku a vzal jsem si všechno jeho dobytek. *To, co zamýšlel udělat mně, udělal jsem já jemu.*⁵⁵⁶ Vzal jsem si (vše), co bylo v jeho stanu, vydrancoval jsem [jeho tábor a zbohatl jsem (na tom)].⁵⁵⁷

Můj dům se (postupně) rozšiřoval⁵⁵⁸ a má stáda se rozmnožovala.⁵⁵⁹

Bůh (člověka) chrání,⁵⁶⁰ ne[určil (tedy) záhub]u [tomu, jehož nechal zabloudit]⁵⁶¹ do cizí země. [Dnes je (však) jeho srdce čisté!]⁵⁶² Uprchlík prchl [ze svého domova,⁵⁶³ (jeho místo)] zakotvení [je (však) v rezidenci.]⁵⁶⁴

Pout[ník odchází ze své země (?),⁵⁶⁵ protože je hladový,]⁵⁶⁶ já jsem (však) mohl dávat chléb (i) sousedům obyvatel svého města. Člověk opouští svou zemi kvůli tomu, že je nahý, já jsem (však) míval bílý oděv z plátka *paqet*.⁵⁶⁷ Člověk [prchá, když nastane bída],⁵⁶⁸ já jsem (však) měl mnoho služebníků, můj dům byl krásný, mé místo široké a byl jsem vzpomínán v jeho (tj. panovníkově) paláci.

„Kterýkoliv bože, jenž jsi způsobil⁵⁶⁹ tento útek! [Buď příznivý⁵⁷⁰ a pošli⁵⁷¹ mne (zpět) do rezidence!...] co jsi pro mne(?)⁵⁷² [...], není známo,

- 540 Podle verze B.
- 541 Dosl. „myslely na ten boj“.
- 542 Dosl. „a dal jsem ruce do jeho blízkosti“. Podle verze R.
- 543 Dosl. „Jeho štít a jeho sekera byly (v) jeho objetí/náručí“.
- 544 Dosl. „jeho oštěpy padly na mne“. Doplněno podle verzí B a R.
- 545 Dosl. „přišel jsem z jeho zbraní“.
- 546 V textu je chybně uvedeno zájmeno 3. os. sg. m., „kolem něj“.
- 547 Dosl. „staly se něčím, co není“. Doplněno podle verzí B a R.
- 548 Doplněno podle verzí B a R.
- 549 Podle verze R.
- 550 Sloveso doplňujeme podle verze R, v AOS je text poškozen.
- 551 Dosl. „byly pevné v jeho krku“.
- 552 Dosl. „na nos“. Podle verze B.
- 553 Podle verze B. V AOS je zřejmě chybně uvedeno „dal jsem svou páteř na jeho krk“.
- 554 Moncu byl bohem v sokolí podobě s válečnickými aspekty, který měl zahánět nepřátele, být nápomocný v boji a zajišťovat vítězství a bohatou kořist, bývá také zmiňován jako božstvo spojované se silným slunečním žářem, který zahání nepřátele (více viz Janák 2005: 119–120).
- 555 Verze B a R.
- 556 Varianta B.
- 557 Dosl. „přinesl jsem, co bylo v jeho stanu, otevřel jsem [jeho tábor] a stal jsem se velkým“. Doplněno podle verze B.
- 558 Verze B uvádí: „rozšířil jsem své stély/monumenty“, v AOS dosl. „rozšiřoval se přede mnou“.
- 559 V textu je chybně uvedeno „jeho“.
- 560 Dosl. „bůh zachraňuje ke spokojenosti“.
- 561 Doplněno podle verze P4.
- 562 Doplněno podle verze B. Verze DM6 uvádí „jeho srdce není zlé(?)“, v AOS je text poškozen, uvádíme tedy text podle starší a srozumitelnější varianty.
- 563 Dosl. „ze svého sousedství“, „ze své blízkosti“. Doplněno podle verze B.
- 564 Podle B, P4, DM6. Verze B uvádí „jeho svědectví, tj. svědectví o něm, je (stále) v rezidenci“.
- 565 Z verze AOS je čitelná pouze část slovesa, znamenajícího „putovat“, přesný význam věty rekonstruujeme podle verze B.
- 566 Text je zde poškozen a pasáž tedy nelze doslovně rekonstruovat, ale podle smyslu a varianty B musí být její význam přibližně takový, jak jej uvádíme v překladu.
- 567 Odkazem na bílé plátno se myslí oděv vznešených lidí. Slovní spojení „bílý oděv“ se pak používalo i jako obrazné pojmenování pro bezúhonnost.
- 568 Dosl. „člověk prchá kvůli nedostatku, když nadejde“. Podle verze B.
- 569 Dosl. „přikázal“, „určil“.
- 570 V egyptštině je zde použito sloveso *hetep*, které doslova znamená „spochinout“, „být v míru“.
- 571 Dosl. „dej“.
- 572 Text je zde natolik poškozený a nejasný, že nelze určit ani jeho základní význam.

že bys nechtěl, abych byl ospravedlněn! Ty jistě můžeš způsobit, že spatřím místo, [kde] dlí [mé srdce! Co je většího, než očistit]²⁷³ své⁵⁷⁴ tělo⁵⁷⁵ v zemi, kde jsem se narodil?

Dnešek je den, kdy je mi bůh nakloněn!⁵⁷⁶ Kéž se tedy postará, aby [ten, jehož postihl, došel dobrého konce. ...] k jeho nepřátelům, aby žil mimo svou zemi.⁵⁷⁷ Jestliže je to vskutku on (tj. ten, který způsobil tento útek), kéž vyslyší prosby toho, který je daleko! Ať [obrátní] kraj, v němž jsem zradil svou vlast,⁵⁷⁸ v místo, odkud mě přivedl!

Nechť je mi král Egypta milostiv, kéž mohu žít v jeho přízni! Nechť mohu pozdravit paní země (tj. královnu), která je v jeho paláci! Kéž mohu zaslechnout poselství od (královských) dětí! Kéž omládnou mé údy, neboť již stárnu, dostihla mě slabost, těžknou mi víčka, ruce mi slábnou, nohy mě už neunesou, má mysl bloudí v kruzích,⁵⁷⁹ jsem blízko smrti.⁵⁸⁰ Je to modlitba toho, kdo bloudil cizí zemí, aby učinil [spočinutí(?) mezi(?)], obyvateli (svého města). A oni mne pak budou moci poslat do města věčnosti.⁵⁸¹ Kéž mohu následovat Paní veškerenstva,⁵⁸² kéž [mi sdělí], že se jejím dětem daří dobře! Kéž mi sešle věčnost!⁵⁸³“

Pak [...] ⁵⁸⁴

(**VERSO**) Jeho Veličenstvu, králi Horního a Dolního Egypta, Cheperkareovi,⁵⁸⁵ ospravedlněnému, synu Reovu, Senusretovi, ospravedlněnému, **byla zopakována ta slova** o stavu, ve kterém jsem se nacházel. Pak mi Jeho Veličenstvo, ŽSZ, poslalo (ohledně těch) záležitostí královský dopis a potěšilo tak srdce (svého) pokorného služebníka, jako (by to potěšilo srdce) vládce jakékoliv cizí země. Královské děti, které byly s ním (tj. s králem), mi (o sobě) také poslaly zprávu.

*Kopie dopisu, který byl přinesen pokornému služebníku ohledně jeho přivedení do Egypta:*⁵⁸⁶

“[...], ŽSZ, Hor Anchmesut,⁵⁸⁷ jméno Obou paní:⁵⁸⁸ Anchmesut, Zlatý Hor Anchmesut, král Horního a Dolního Egypta Cheperkare, ŽSZ, ospravedlněný,⁵⁸⁹ syn Reův, Senusret, ospravedlněný.

Královský dopis pro následovníka/služebníka Sinuheta:

Byl ti přinesen tento dopis od krále, aby ti bylo dáno na vědomí toto: Procházel jsi cizími zeměmi, přišel jsi z Qedenu⁵⁹⁰ do Recenu, cizí

- 573 Podle varianty B.
- 574 V textu je chybně uvedeno „tvé“.
- 575 Tzn. být pohřben, slovo pro „tělo“, které je zde použito, označuje tělo mrtvé.
- 576 Dosl. „kdy je bůh na mé vodě“. Vzhledem k tomu, že tento význam naznačuje vztah závislosti (viz pozn. 494), případně věrnosti, je toto místo poněkud podivné, význam musí být zjevně takový, jaký je uveden v textu. Text verze B je také poněkud nejasný: „přijď, (?), nastal krásný čas, kdy mi bůh dal mír/kdy mi je bůh nakloněn“.
- 577 Verze B uvádí: „jeho srdce trpělo kvůli tomu, že byl vyhnán, aby žil v cizí zemi“.
- 578 Výraz, jenž je zde použit, je slovní spojení používané pro vlastizradu, doslova znamená „bít/udeřit (svou) zemi“. Text uvádíme podle verzí B a R, v AOS je, zřejmě na základě zvukové podobnosti, chybně uvedené sloveso „hledat“, které v tomto kontextu nedává smysl.
- 579 Dosl. „má mysl následuje uvnitř domu“, varianta B uvádí „má mysl následuje slábnutí“, zřejmě se tedy jedná o opis pro totéž. Případně „mé nohy se zastavily v kráčení následování mého srdce dovnitř domu“, což by zřejmě značilo, že už si nemůže dělat, co chce.
- 580 Dosl. „přejít“.
- 581 Tj. že mu vystrojí pohřeb.
- 582 V tomto kontextu přívlastek zjevně označuje královnu.
- 583 Tzn. ať mi zařídí pohřeb v Egyptě.
- 584 Text dále není čitelný, podle přepisu R. Kocha (1990: 58) zde bylo uvedeno „Pak [byla zopakována slova...]“, tedy text, kterým začíná následující strana ostraka, což je jev, který se vyskytuje celkem běžně.
- 585 Senusretovo trůnní jméno Cheperkare znamená „Podoba Reova ka“, případně „Reovo ka existuje/projevuje se“.
- 586 Od tohoto místa pocházejí všechny doplněné věty z verze B, neboť jiné varianty jsou dochovány až ke konci textu, nebo jsou poničené. Nadále tedy budeme uvádět konkrétní verze odlišné od AOS pouze v těchto případech, všechna ostatní doplnění jsou uvedena podle verze B.
- 587 Jméno v překladu znamená „(Ten) živých zrození“ či „Žijící zrozením“.
- 588 Ke královské titulatuře viz pozn. 94.
- 589 Zde je panovník poněkud obskurně označován zároveň přídomek „který žije, je svěží a zdrav“, i „ospravedlněný“, neboť příběh se odehrává v době, kdy je panovník naživu, zatímco zapsán byl, když již byl mrtev.
- 590 V době zapsání textu AOS jde již pouze o variantu psaní města Qedemu.

země si tě mezi sebou [předávaly] podle plánů tvého srdce. Co jsi udělal, že by (teď) mělo být jednáno proti tobě? Nikdo tě (přece) neproklínal, nikdo tě nechtěl trestat za tvá slova, tvé jméno nebylo zmiňováno v souvislosti s (žádnými) záležitostmi, z nichž jsi měl strach, že by ti mohly vynést trest! V přítomnosti úředníků, kteří oponovali tvým výrokům, sis (vždy) věděl rady.⁵⁹¹ Byl to tvůj záchvat paniky,⁵⁹² který odnesl tvé srdce, ačkoli já jsem proti tobě nic neměl. Tvé nebe, které je v paláci,⁵⁹³ (stále) trvá a prosperuje <v královském úřadu (této) země>⁵⁹⁴ jako kdysi a (její) děti mají vysoké postavení u dvora. **Budeš užívat drahocenných věcí, které ti poskytnou** (tj. královna a královské děti), a budeš živ z jejich darů, které pro tebe budou připravovány.

Vrať se do Egyp[ta]! Spatříš rezidenci, kde jsi vyrostl.⁵⁹⁵ Políbíš zemi <u/poblíž> Obou velkých bran, [ŽSZ], připojíš se ke dvoru.⁵⁹⁶ Začal jsi stárnout, ztratil jsi svou mužnost, pomýšlíš na den svého pohřbu a dosažení blaženosti.⁵⁹⁷ **Budou pro tebe (tedy) připravena pohřební plátna a obinadla** z rukou Tait.⁵⁹⁸ V den pohřbu pro tebe bude vykonáno pohřební procesí se zlatou bárkou, (dostaneš) masku z lazuritu, nad tebou bude baldachýn zdobený ebenovým dřevem, dobytek potáhne tvé (máry).⁵⁹⁹ Před nimi⁶⁰⁰ půjdou hudebníci a lid bude tančit u vstupu do tvé hrobky. Budou pro tebe recitovány obětní formule, bude obětováno u vchodu do tvé hrobky. Budeš mít rakev ze zlata, jaká se vyrábí pro královské děti. **Nezemřeš v cizí zemi, nepohřbí tě Asijci.** Nebudeš zabalen do ovčí kůže, nebude připraven tvůj (neegyptský) hrob(?).⁶⁰¹ Toto vše je velmi důležité pro toho, kdo zradil (svou) zemi. Mysli na (zaopatření) svého těla⁶⁰² a přijď!⁶⁰³

Tento dopis mě zastihl, když jsem pobýval mezi lidmi svého kmene. Přečetl jsem si ho, padl jsem na břicho a dotkl se země poté, co jsem si ho rozprostřel na hrud'. Obcházel jsem dokola tábor a křičel:

„Co jen bude vykonáno pro pokorného služebníka, jehož srdce zbloudilo do cizí země! Vskutku dobrý je tedy ten, který mne zachránil ze spárů smrti! Tvé (tj. Senusretovo) *ka*⁶⁰³ mě nechá zemřít v rezidenci!⁶⁰⁴“

Kopie odpovědi na tento dopis, kterou napsal pokorný [služebník] paláce Sinuhet:

„Pokoj tobě!⁶⁰⁵ (Příši ti) ohledně toho útěku, jehož se dopustil pokorný služebník ve své nevědomosti. Je to tvé *ka*, dobrý bože, pane Obou zemí, milovaný Anchreem,⁶⁰⁶ jehož chválí Anchre, Pán obou horizontů, jehož chválí Moncu, pán Théb, Amon, pán trůnů Obou zemí, Sobek-Re,⁶⁰⁷ pán Semenu,⁶⁰⁸ Hor, Hathor, všichni bohové Milované země (tj. Egypta), Atum, Velké Devatero bohů,⁶⁰⁹ Sopdu,⁶¹⁰ Neferbau,⁶¹¹ Re,

⁵⁹¹ Dosl. „Nebyl jsi nevědoucí v přítomnosti úředníků, když bylo oponováno tvým výrokům“.

⁵⁹² Dosl. „plán“.

⁵⁹³ Míňena je královna.

⁵⁹⁴ V AOS je chybně uvedeno „v místě těch, kteří“, takový text zjevně nedává smysl a vznikl zřejmě chybou na základě podobně znějících slov. Text doplňujeme opět podle verze B.

⁵⁹⁵ Dosl. „kde ses přeměnil“, tento obrat nejvíce označuje místo, kde si dotyčný vybuřoval postavení.

⁵⁹⁶ Dosl. „k přátelům“, tzn. královské družině.

⁵⁹⁷ Slovo, které je zde použito, je odvozeno od výrazu pro „úctu“ a označuje ctěného a blaženého zesnulého.

⁵⁹⁸ Tait byla bohyně tkaní a látek, spojovanou jak s oděvy, tak např. právě s pohřebními obinadly. (Více viz Janák 2005: 172–173).

⁵⁹⁹ Dosl. „potáhnou tebe“.

⁶⁰⁰ Dosl. „před tebou“.

⁶⁰¹ Je zde uvedeno slovo, jež se v takovéto podobě vyskytuje pouze v tomto textu. Běžně je překládáno či interpretováno jako (asijský) hrob, podle determinativu zdi by mohlo jít např. o nějakou stavbu, architektonický prvek či ohrazené místo, nelze ovšem říci, o co by se přesně mělo jednat.

⁶⁰² Dosl. „myslí na své mrtvé tělo“.

⁶⁰³ K významu *ka* viz pozn. 10.

⁶⁰⁴ Dosl. „tvé *ka* nechá učinit konec mých údů v rezidenci“.

⁶⁰⁵ Dosl. „v krásném míru“.

⁶⁰⁶ Toto jméno doslova znamená „Re žije“, označován je tak sluneční bůh.

⁶⁰⁷ Sobek byl krokodýlím božstvem, spojovaným s nilskou záplavou, úrodou, hojností a plodností. Zde vystupuje v synkrezii se slunečním bohem Reem – tato asociace se objevuje již od dob Střední říše, neboť sám Sobek v sobě měl některé sluneční aspekty. (Více viz Janák 2005: 158–159).

⁶⁰⁸ Metropole 21. hornoegyptského nomu.

⁶⁰⁹ Podle tzv. héliopolské kosmogonie jde o prvních devět božstev, zastupujících různé aspekty stvořeného světa. Devater existovalo v Egyptě hned několik, tzv. Velké Devatero se skládalo ze slunečního boha Atuma a jeho dvou potomků, Šua, zastupujících aspekty světla a vzduchu, a jeho partnerky bohyně Tefnut, asociované s temnotou a vlhkostí. Potomci Šua a Tefnuty byli Geb, božstvo země, a Nut, zastupující nebesa a nebeskou klenbu. Potomci Geba a Nuty jsou pak Usir, Eset, Sutech a Nebthet.

Nejstarší, východní Hor s beduínským účesem, Paní paláce, která je připojena na tvém čele,⁶¹² jižní tribunál na čele záplavy,⁶¹³ Min-Hor,⁶¹⁴ vládce cizích zemí, Vereret,⁶¹⁵ *Paní Puntu*,⁶¹⁶ Nut,⁶¹⁷ Harver-Re,⁶¹⁸ všichni bohové posvátné země (tj. nekropole) a ostrovů uprostřed moře! *Necht' dají život a moc tvému nosu, necht' se s tebou sjednotí ve svých darech, necht' ti dají věčnost neheh a věčnost džet navěky!*⁶¹⁹ **Necht' se strach z tebe šíří po všech zemích**, necht' se ti klaní vše, co obklopují (paprsky) slunečního kotouče!

Je to modlitba služebníka ke svému pánu, který ho zachránil před Západem,⁶²⁰ pánu vědění, který zná lid *rechyt*.⁶²¹ On ví, stejně jako Veličensto paláce, ŽSZ, že jsem pokorný služebník, který se bál to⁶²² říct. Bylo to (totiž) příliš závažné, než abych se odvážil o tom hovořit nahlas.⁶²³ Živý bože, který jsi stejný jako Re, jemuž srdce pokorného služebníka vzdává chválu! Pokorný služebník přijímá jeho (tj. panovníkovy) rady, které jsou dávány ve tvé přítomnosti. Tvé Veličenstvo je Hor Dobyvatel, jsi silný! Obyvatelé všech tvých zemí jsou pod vládou tvého Veličenstva, ŽSZ, aby ti byl podroben Meki z Qedemu, vládci země Iaa, vládci země Kuš a abys vládl zemím Feničanů. **Jsou to vládcí známých**⁶²⁴ jmen, kteří získali moc⁶²⁵ díky tvé přízni, a to ani nemluví⁶²⁶ o Recenu! Patří ti stejně jako tvoji [p]si!⁶²⁷ Tento útěk, který pokorný služebník vykonal ve své nevědomosti – neměl jsem potuchy, co dělám, nepřemýšlel jsem. Nevím,⁶²⁸ co mě přivedlo do této země. Bylo to jako ve snu, *jako by se muž z Dely ocitl na Elefantině*, muž z [mokřin] v zemi Núbijců. **[Neměl jsem strach**, nikdo] za mnou [ne]běžel. *Neslyšel jsem pomluvy*, nemluvalo se o mě, (ale stejně) jsem (z toho) měl husí kůži.⁶²⁹ Mé nohy pospíchaly, mé srdce mě [ovládalo. Bůh] započal [tento] útěk.⁶³⁰ Byl jsem snad před ním domýšlivý? *Člověk se obává toho, kdo je znám [ve] své zemi*,⁶³¹ (vždyť) Re rozšířil (posvátnou) hrůzu z tebe po celé zemi a strach z tebe po všech [cizích zemích]. [Vezmi] mne do rezidence, [vezmi] mne na to místo,⁶³² (vždyť) [tobě patří] všechno, co je obklopeno (paprsky) slunečního kotouče! Slunce září kvůli tobě, voda z řek se pije podle tvého přání, vzduch z nebes se dýchá, když chceš, (lidé) žijí ze vzduchu, který dáváš, a (z) drahocenných věcí, jež jsi poskytl! Vždyť (i) pokorný služebník

- Někdy je k tomuto Devateru řazen ještě některý aspekt boha Hora. Devítka také v egyptském pojetí symbolizovala úplnost nebo nekonečnost. (Více viz Janák 2005: 50–51).
- ⁶¹⁰ Sopdu byl nebeským bohem, souvisejícím především s východní stranou nebes, byl však asociován i s východní stranou obecně a s východními zeměmi. Odtud pak jeho spojitost např. s doly na Sinaji nebo cizinci a asijskými božstvy. (Více viz Janák 2005: 162–163).
- ⁶¹¹ Neferbau doslova znamená „Ten, jehož *bau* jsou krásná“. Podle badatele C. Leitze zde nejde o samostatné božstvo, nýbrž o epiteton dříve uvedeného Sopdua (2002: VI, 210). K významu pojmu *ba* viz pozn. 65.
- ⁶¹² Tj. uraeus, viz s. 61.
- ⁶¹³ Není jasné, o jaká božstva se jedná či jakou mají funkci.
- ⁶¹⁴ Jedná o jedno z nejstarších egyptských božstev. Min byl spojován především s plodností a vegetací, často se objevuje v různých synkrezích, stejně jako je tomu zde. (Více viz Janák 2005: 117–118).
- ⁶¹⁵ Dosl. „Velká“, jedná se opět o označení uraea, případně také hornoegyptské koruny, v takovém případě však mívá slovo determinativ koruny, který se zde nevyskytuje (není to ovšem pravidlo).
- ⁶¹⁶ Toto epiteton může označovat různé bohyně, např. Eset, Hathor, Vadžet atp. (viz Leitz 2002: IV, 52).
- ⁶¹⁷ Bohyně personifikující nebeskou klenbu, matka slunečního boha, která jej podle staroegyptských představ každého úsvitu rodila a při každém západu slunce polykala. Byla spojována také se smrtí, zásvětím a posmrtným životem. (Více viz Janák 2005: 131–132).
- ⁶¹⁸ Harver, či doslova „Velký Hor“ či „Starší Hor“, neznámější zřejmě v řecké variantě svého jména Haroéris, je jednou z nebeských forem boha Hora. Již od Střední říše je spojován s Reem a objevuje se s ním v synkrezi. Bývá asociován s nebesy, především s měsícem, západním horizontem a některými hvězdami, dalším jeho aspektem potom bylo válečnictví. (Více viz Janák 2005: 77–78).
- ⁶¹⁹ Dosl. věčnost *neheh* a věčnost *džet* v obou věčnostech. V této větě se odkazuje na egyptské duální pojetí věčnosti – slovem *neheh* byl označován cyklický čas, vyjadřující neustále se opakující řetězce dějů, kruh neustálého zániku a obnovy, zatímco termín *džet* označoval čas lineární, vyjadřující trvání a existenci, která zdánlivě stále pokračuje. Spojení těchto dvou slov obvykle překládáme ve smyslu „navěky věků“, přestože staroegyptský koncept je o něco složitější.
- ⁶²⁰ Tj. před smrtí. Slovem „Západ“ je míněna západní říše, tj. říše mrtvých.
- ⁶²¹ Viz pozn. 324.
- ⁶²² Tj. informace o spiknutí.
- ⁶²³ Dosl. „velké k opakování toho“.
- ⁶²⁴ Dosl. „dosvědčených“. V AOS je zapsáno „je to vládce“, plurál podle B.
- ⁶²⁵ Dosl. „vznikli“, „stali se (někým)“, viz pozn. 595.
- ⁶²⁶ Dosl. „nevzpomínám“.
- ⁶²⁷ Text je upraven podle verze B.
- ⁶²⁸ Dosl. „není známo“, tzn. nikdo neví.

zajišťuje blahobyt dětem, které zplodil/pracovníkům, které získal. Pokorný **služebník se tedy nyní vydává**⁶³³ na jih. Kéž Jeho Veličenstvo, ŽSZ, koná podle [svého] přání! (Lidé) žijí ze vzduchu, který dáváš, milovaný Reův a Hathořin, tento tvůj vzácný nos – přáním všech bohů⁶³⁴ je, aby žil navěky!“

[Strávil jsem (ještě několik) dní v zemi Iaa], abych odkázal všechen svůj majetek svým [dětem]. Můj nejstarší syn se (nyní) stará o můj kmen a všechen (můj) majetek je v jeho rukou, mí služebníci, veškerý dobytek i ovocné stromy.

Pokorný služebník se vydal na jih. Zastavil jsem se na Horových cestách⁶³⁵ a našel jsem verbíře, který tam byl se svou posádkou. Poslal zprávu do rezidence, aby (jim) dal vědět, [že] přicházím.

Pak Jeho Veličenstvo, ŽSZ, dalo zavolat vynikajícího představeného rolníků z královského paláce, ŽSZ, s loděmi naloženými královskými dary.⁶³⁶ To po[těšilo] srdce služebníka stejně jako (by to potěšilo srdce) vládce jakýchkoli cizích zemí. [Královské děti, které byly s] Jeho Veličenstvem, ŽSZ, mi [o sobě poslaly zprávu]. Pokorný služebník cestoval na jih a [patřilo mu] mnoho služebníků. [Promíchán a proset byl můj doprovod ...]⁶³⁷ každé [město], abychom dosáhli města [Ič]taej.

Příštího dne jsem byl povolán. [Přišlo] deset mužů, a deset mužů mne doprovázelo.⁶³⁸ Byl jsem přiveden do audienční síně. **Dotkl jsem se země mezi posvátnými sochami,**⁶³⁹ **královské děti** [stály v bráně, a zde jsme se setkali. Úředníci] mě vedli [cestou] do audienční síně.

[Nalezl jsem Jeho Veličenstvo na velkém trůnu ve výklenku⁶⁴⁰] z elektra. [Položil jsem se (na zem)],⁶⁴¹ sklonil jsem [se] v jeho přítomnosti.⁶⁴² Ten bůh [mne oslovil. *Já jsem (však) byl jako člověk pohlcený temnotou,* mé *ba*⁶⁴³ odkráčelo, mé končetiny byly slabé, mé srdce nebylo [v mém těle] a nevěděl [jsem (ani), zdali jsem mrtev či živ].

Jeho Veličenstvo řeklo jednomu (člověku) ze (své) družiny:

„Pozvedni jej! Necht' ke mně promluví!“

A pak Jeho Veličenstvo řeklo:

„Hle, přišel jsi poté, co jsi prošel cizí země. Ten útek se na tobě podepsal,⁶⁴⁴ zestárl [jsi, došel jsi] stáří. Je přece důležité to, jak budeš pohřben,⁶⁴⁵ (že) neskončíš mezi cizinci⁶⁴⁶ a nebude (ti) připraven (ne-

egyptský) hrob(?).⁶⁴⁷ *Nejednej sám proti sobě!* [...] Když bylo vysloveno tvé jméno, nepromluvil jsi.⁶⁴⁸ Bojíš se, že budeš potrestán? Nevíš, že v přítomnosti [...]?”

Odpověděl jsem jako ten, který má strach:

„*Co mi to říkáš, pane můj? Vždyť (já) jsem to nezpůsobil,*⁶⁴⁹ byl to [bůh]. Byla to hrůza, která se usídlila v mém těle, [jako to, co způsobuje osudový útek] a cestu k dosažení města, (kde jsem se dopustil) vlastizrady. Hle, jsem ve [tvé] přítomnosti, [ty jsi život, nechť] tedy Tvé Veličenstvo jedná [tak, jak si přeje]!“

⁶²⁹ Není jasné, co toto slovní spojení přesně znamená, neboť je doložené pouze v několika málo textech, nicméně vždy popisuje stav těla ve strachu („cosi se děje s končetinami“, význam slovesa není jasný). Text uvádíme podle verze B, neboť v AOS je chybně uvedeno „mé údy ztloustly“.

⁶³⁰ Dosl. „Bůh začal tento útek [tažením (mě)]“.

⁶³¹ Tzn. faraona.

⁶³² Podle verze B.

⁶³³ Slovesný tvar, zde zapsaný, ve skutečnosti vyjadřuje minulost či dokončený trvající stav, podle významu a kontextu je však třeba jej zde přeložit budoucím časem.

⁶³⁴ Varianta B uvádí: „Moncu, pán Vasetu, si přeje, aby žil navěky.“

⁶³⁵ Horovy cesty vedly trasou, vedoucí podél hraničních pevností a karavanních stanic z Egypta do Syropalestiny.

⁶³⁶ Verze B uvádí: „Asijci šli za mnou, provázejíce mne po Horových cestách, a mohl jsem každého z nich oslovit jménem“.

⁶³⁷ Text je na tomto místě poškozen a jeho význam je nejasný.

⁶³⁸ Dosl. „deset mužů přišlo, deset mužů šlo a táhlo (mne). Byl jsem zatáhnut ...“

⁶³⁹ V překladu jsou na tomto místě často uváděny „sfingy“ (viz např. Bárta 1999: 26, Parkinson 1997: 40) – uvedený výraz lze takto přeložit, nicméně může jít o jakákoliv posvátná či kultovní vyobrazení. Jelikož zde není termín přesně specifikován, uvádíme obecnější výraz.

⁶⁴⁰ Jde o ohrazený prostor, jehož přesný charakter není známý.

⁶⁴¹ Dosl. „Dotkl jsem se (země) svým břichem“.

⁶⁴² Varianta B uvádí: „v jeho přítomnosti jsem se nepoznával“.

⁶⁴³ Viz pozn. 65.

⁶⁴⁴ Dosl. „zaútočil na tebe“.

⁶⁴⁵ Dosl. „Očista tvého [těla], to není (žádná) maličkost.“

⁶⁴⁶ Dosl. „nebudeš zařazen mezi cizince“.

⁶⁴⁷ Opět jde o nejasné slovo, použité v textu již dříve, viz pozn. 601.

⁶⁴⁸ Tzn. neobhajoval ses. Doplněno podle verze B, v AOS je text obtížně srozumitelný.

⁶⁴⁹ Dosl. „ne kvůli mně“.

[Pak byly přivedeny] královské děti, a bylo jich mnoho. Jeho Veličenstvo, ŽSZ, řeklo královské manželce, spojené s trůnem:

[„Hle, Si]nuhet [přišel jako výlupek⁶⁵⁰] Asijců!“

(Královna) hlasitě [zakřičela]⁶⁵¹ a královské [děti] vykřikly [jako jeden (muž)]. Pravily před] Jeho Veličenstvem, ŽSZ:

„Je to skutečně on, vládce, jenž jsi živ, svěží a zdrav, pane náš?“

Jeho Veličenstvo odpovědělo:

„Je to [vskutku] on.“

Poté přinesli své nástroje *meni*⁶⁵² a svá sistra [a chřestili jimi v rukou], a nesli to Jeho Veličenstvu, ŽSZ. Promluvili před [Jeho] Veličenstvem, [ŽSZ]:

[„Necht' se tvé ruce (položí) na královskou krásu,] necht' trvají ozdoby paní Obou zemí!⁶⁵³ Necht' dá Zlatá⁶⁵⁴ život tvému nosu, necht' tě chrání⁶⁵⁵ paní bohů/hvězd!⁶⁵⁶ Jižní pluje po proudu, Severní proti proudu,⁶⁵⁷ (až) jsou spojené a sjednocené výrokem Tvého Veličenstva a [vzkvétající umístěné] na tvém [čele], a *lůza, která páchá zlo, se tě bojí!*⁶⁵⁸ *Díky tobě je Re spokojen, pane Obou zemí, pro tebe se raduje Paní veškerenstva!* Uvolni své rohy, vypusť své šípy! [Dej dech tomu, kdo se dusí,⁶⁵⁹] dej nám tento nádherný dar v tento krásný den! Svědčíme (ve prospěch)⁶⁶⁰ syna severního větru, [<lučištníka>⁶⁶¹ zrozeného v Milované zemi!]⁶⁶² Ten [úprk] byl vykonán kvůli hrůze, odešel z [té]to země, protože se tě [bál], (odešel), aniž by ho [napadlo pohlédnout na] Tvé [Veličenstvo], ŽSZ, (ačkoliv) oko, které na tebe pohlédne, by nemělo mít strach!⁶⁶³

Jeho Veličenstvo, [Ž]SZ, řeklo.⁶⁶⁴

(B, 279) „*At' se nebojí,*⁶⁶⁵ *at' se netřese*⁶⁶⁶ *strachem! Stane se dvořanem mezi úředníky, bude umístěn doprostřed rady. Jděte do ranní síně,*⁶⁶⁷ *aby ste jej připravili.*“

Vyšel jsem za ním z audienční síně, královské děti mi podaly ruce a prošli jsme oběma velkými branami. Byl jsem ubytován v domě⁶⁶⁸ královského syna, a v něm byly (samé) vznešené věci, byla tam koupelna a posvátné obrazy horizontu,⁶⁶⁹ vzácnosti⁶⁷⁰ z pokladnice,⁶⁷¹ oděvy z královského plátna, myrha a vzácné královské oleje. Úředníci, jež choval v přítzni, byli v každé jeho komnatě, (stejně tak) jako každý služebník, který k němu patřil.

- 650 Dosl. „jako ten, který je stvořený Asijci“.
- 651 V textu je uvedeno zájmeno 3. os. pl., ale zřejmě se jedná o písarskou chybu, neboť o královských dětech se mluví až v následující větě.
- 652 Viz pozn. 179.
- 653 B uvádí „nebe“.
- 654 Epiteton bohyně Hathor.
- 655 Verze B uvádí: „necht' se připojíš“.
- 656 Slovo je zapsáno znaky pro hvězdy, nicméně ve verzi AOS se jako determinativ objevuje znak sokola na bidélku, označující boha. Toto slovo tedy může označovat oboje (což je vzhledem k pevné asociaci některých bohů s hvězdami pochopitelné). V ptolemajštině se „bohové“ již běžně píší znaky hvězd.
- 657 Tj. ochranné bohyně Horního a Dolního Egypta, Nechet a Vadzet.
- 658 V AOS je text (zřejmě psaný červeně) poškozený a nesrozumitelný.
- 659 Přesný význam slova je nejasný, jelikož je doložené pouze v tomto textu, dle kontextu a determinativu se jedná o negativní stav, související s dechem.
- 660 Ve starší verzi je uveden podobně znějící výraz, znamenající velitel či průvodce, jedná se o stejné slovo, jež je použito na začátku příběhu pro označení velitele Asijců, s nímž se Sinuhet setkává při svém útěku z Egypta, viz pozn. 448. Celá věta pak zní: „Tento velitel/průvodce (cizinců), syn severního větru a lučištníků, zrozený v Milované zemi, vykonal ten úprk ve strachu“.
- 661 Tzn. barbara.
- 662 Podle verze B.
- 663 V B je uvedeno „tvář není bledá(?) při hledění na tebe“.
- 664 Verze AOS končí v následující větě za výrokem „ať se netřese strachem“. Její konec je ovšem nečitelný a zřejmě je také uveden ve 2. os. sg. m., pro lepší přehlednost textu již začátek faraonovy promluvy překládáme podle verze B, podle níž také pokračuje zbytek textu.
- 665 Tato část věty je v AOS sice špatně čitelná, je nicméně jasné, že byla zapsána červeně.
- 666 Dosl. „neděsí se strachem“.
- 667 Jde zřejmě o místnost určenou k očistným a převlékacím ceremoniím.
- 668 Dosl. „umístěn do domu“.
- 669 Není jasné, o co se jedná.
- 670 Dosl. „zapečetěné (věci)“, příp. „to, co je třeba držet pod pečeti“, zřejmě tedy něco vzácného a drahého, není přesně jasné, o co se jedná.
- 671 Dosl. „Bílého domu“, běžný egyptský výraz pro královskou pokladnici.

Má léta jako by zmizela,⁶⁷² když jsem byl oholen a byly mi učesány vlasy. Břemeno cizí země bylo odloženo, i oděvy písečných jezdců. Byl jsem oděn do plátna paquet a byl jsem natřen nejlepší olejem, spal jsem v posteli a nechal jsem písek těm, kteří k němu patří. Měl jsem i kvalitní olej merehet k pomazání. Byl mi dán takový dům, jaký mívají mocní muži,⁶⁷³ jako tomu, kdo je přítelem (krále), a stavěli jej mnozí řemeslníci, všechno jeho dřevo bylo pevné a dobré. Jídlo mi bylo přinášeno z paláce třikrát nebo čtyřikrát denně, stejně tak jako (mi byly) bez přestání (přinášeny) dary od královských dětí. (B, 300) Byla pro mne postavena pyramida⁶⁷⁴ z kamene, uprostřed (jiných) pyramid. Představený kameníků pyramid se postaral o její základy, představený pečitelů (o tom) vyhotovil záznam a kameníci (ji) vytesali. Představený prací dělníků na nekropoli se o to postaral. Byla připravena veškerá výbava, která se dává do pohřební šachty. Byli mi přiděleni zádušní kněží a byly mi přiděleny zádušní statky, a pole v nich byla nejlepší v okolí, jako se to činí pro každého předního úředníka. Má socha byla pozlácena⁶⁷⁵ a její suknice byla z elektra. To Jeho Veličenstvo to zařídilo. Neexistuje (jiný) chudák, pro nějž by bylo učiněno něco podobného. Byl jsem v přízni krále, dokud nepřišel den (mé) smrti.

Došlo to od začátku do konce, tak, jak to bylo nalezeno v písmu.

⁶⁷² Dosl. „roky mého těla přešly kolem“.

⁶⁷³ Dosl. „byl mi dán dům pána okrsku“, není přesně jasné, o jakou funkci či oblast správy by mohlo jít, možná se jedná pouze o vyjádření významného postavení.

⁶⁷⁴ Není jasné, co se přesně myslí. V komplexech pyramid panovníků Střední říše byly nalezeny malé pyramidky, z nichž však pouze v některých byly nalezeny zbytky pohřbů (a to královen nebo princezen), a není tedy jisté, zda skutečně sloužily tomuto účelu. Je možné, že se mohlo jednat např. o nějaké kultovní stavby – Sinuhet zde nezmiňuje, že byl v této pyramidě pohřben. Pokud jde o materiál, zajisté jde o literární obrat či nadsázku, neboť v době Střední říše již nebyly z kamene stavěny ani pyramidy panovníků – na rozdíl od staroříšských pyramid byly tyto monumenty stavěny především ze sušených cihel. Mohlo se ovšem také jednat o kamennou mastabu v panovníkově komplexu, a tak by nadsázkou bylo pouze označení „pyramida“ pro „hrobku“ – není však vyloučeno, že mohlo jít o obrazné pojmenování hrobky pro vznešenou osobu.

⁶⁷⁵ Dosl. „Na mou podobu bylo nanášeno zlato“.